24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
МАЙ
30
ЭРНЕКУН
125 (5840) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

ПАРТИ ОРГАНИЗАЦИСЕМ ПРЕДПРИЯТИСЕН ĔÇĔСЕНЕ ТĔПЛĔН ПĔЛМЕЛЛЕ

Халăх хуçалăхĕн 1941 çулти планне ВКП(б) XVIII съезчĕ хамăрăн тăван çĕршыв умне кăларса тăратнă историллĕ задачăсене ăнăçлăн пурнăçлас тĕллевпе туса çирĕплетнĕ. Халăх хуçалăхĕн кăçалхи планĕнче Совет Союзĕн халăх хуçалăхĕн мĕнпур отраслисенче социализмлă производствăна малашне те хăватлăн аталантарса пыма пăхнă.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн решенийĕсем халăх хуçалăхĕн 1941 çулти планне ăнăçлăн тултарассишĕн, социализмлă тăван çĕршывăн производствăллă вăйĕсене хăватлăн аталантарса пырассишĕн кĕрешмелли аслă программа пулса тăраççĕ. Партипе правительство хамăр çĕршыв умне кăларса тăратнă задачăсене большевикла пурнăçлас пулсан, XVIII партконференци хушнă пек, чи малтан, парти организацийĕсене промышленноçпа транспорт еннелле çавăрни кирлĕ. Парти организацийĕсем промышленноçпа транспорт ĕçĕ çине интересленмесĕр пăхнине пĕтерсе, вĕсен тимлĕхне промышленноçпа транспорт нушисемпе интересĕсемшĕн пĕтĕм вăйпа тăрăшасси еннелле татăклăнах çавăрас пулать. Парти организацисен хисеплĕ задачи — промышленноçлă предприятисен, чугунçулсен, пароходствăсен ĕçĕсене тăтăшах тĕпчесе пĕлесси, вĕсен нушисемпе ыйтăвĕсене палăртса пырасси тата промышленноçпа транспорта ертсе пынă чух хуçалăх организацийĕсене конкретлă пулăшу парасси пулать. Предприятисен аллинчи мĕнпур пысăк резервсемпе, оборудованисемпе, инструментсемпе, чĕртаварпа туллин те культурăллăн усă курас, производствăри техникăна çĕклес, технологи тата ĕç дисциплинине çирĕплетес, график тăрăх ĕçлес, ĕçшĕн тӳленĕ чухне уравниловкăна пĕтерес ĕçре кашни парторганизаци пирĕн хозяйственниксене питĕ пысăк пулăшу памалла. Мĕншĕн тесен 1941 çулта пĕр облаçра та, пĕр хулара та тата промышленноçлă пĕр центрта та кая юлса пыракан предприяти пулмалла мар. Пирĕн промышленноçпа транспортра юлса пыракан предприятисем пулмалла мар. Мĕнпур заводсем, фабрикăсем, чугунçулсем плана тултарса пыма тивĕçлĕ» (ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ йышăннă резолюцирен).

XVIII партконференци производство планне «кирек мĕнле майпа та пулин» тултарнине, штурмовщинăна, продукцисене пĕрпек кăларса пыманнине хытă сивлерĕ, çакăн пек ĕçлени вăл производствăна пĕлмесĕр, чуххăмăн ертсе пыни пулать, тесе кăтартса хăварчĕ. Çулталăкри, кварталри, уйăхри плана кашни предприяти, кашни цех, кашни бригада, кашни смена тата кашни станок тăрăх малтан хатĕрлесе хунă график тăрăх ĕçлесе пĕртан тултарса пымалла. Плана хисеплĕх енчен кăна мар, суммăпа шутласа кăна мар, пахалăхлă ассортиментпа, комплектлă, стандартлă тата продукци хакне йӳнетсе пынипе тултармалла.

Парторганизацисен задачи—рабочисене, служащисене, инженерсемпе техниксене XVIII партконференцин решенийĕсене кăтартуллăн тултарма мобилизацилесси пулать. Промышленноçпа транспорта лайăх ĕçлеме чăрмантаракан сăлтавсене хăвăрт пĕтересси — парторганизацисен пархатарлă ĕçĕ пулса тăрать. Пуçламĕш парторганизацисем предприяти администрацийĕсен ĕçне контроль тăвассине, вĕсене ĕçпе пулăшу парассине лайăхлатни тăрăх халăх хуçалăхĕн 1941 çулти планне тултарассишĕн пыракан кĕрешĕве пуçарса ертсе пымалла. Ертсе пырас пулсан, парторганизаци руководителĕсен, кашни коммунистăн производство ĕçне тĕплĕн пĕлмелле, ăна çине тăрса вĕренмелле. Производство ĕçне çине тăрса вĕренмесĕр, предприятин, цехăн сменăри ĕçĕсене, оборудованисене, технологи процесне пĕлмесĕр предприятисене конкретлă ертсе пыма май килмест.

Хăшпĕр пуçламĕш парторганизацисем çак чăнлăха ку тарана çитсе те кирлĕ пек ăнланса илмен-ха. Çĕмĕрлери «Труженник» завод график тăрăх ĕçлемест, технологи процесне пăхăнмасть. Ку завод халь хăй кăларакан продукци пахалăхне те нумай лайăхлатмалла. Çапах та кунти пуçламĕш парторганизаци производство ĕçĕпе интересленмест. Производствăллă ыйтусене сӳтсе-явнă чух яланах пĕтĕмĕшле решенисем йышăнаççĕ. Çакна шута илсе, ВКП(б) Çĕмĕрле райкомĕ çав пуçламĕш парторганизацине хăйĕн инструкторне янă. Анчах та парти райкомĕн инструкторĕ завод ĕçĕпе тĕплĕн интересленес, графика мĕншĕн пăснине тупса палăртас вырăнне, сведенисем илнĕ те—заводран тухса шăвăннă, парти райкомне васкавлă записка çырса панă.

Шупашкарти тир-сăран заводĕнчи пуçламĕш парторганизаци те производство ĕçне кулленех хутшăнмасть. Завод хăйĕн производствăллă планне тултармасть пулин те, кунти парторганизацин пĕр юрă: «чĕртавар çитмест, снабжени отделĕ начар ĕçлет, водосвет энерги сахал парать». Çак вăхăтрах заводра график çуккине, технологи процесне пăснине парторганизаци курмасть.

Йĕпреçри сланец рудникĕсенче крепленисем начарри, шахтăсенче çутă сахалли, сланеца çийĕнчех çӳле кăлармалли шахтерсен ĕç тухăçлăхне хăпартма чăрмантаракан тĕп сăлтавсенчен пĕри пулать. Анчах та пуçламĕш парторганизаци çак çитменлĕхсене пĕтерме дирекцине сахал пулăшать.

Пуçламĕш парторганизаци производствăллă ĕçсене хутшăнман пиркиех ĕнтĕ Сĕнтĕрвăрринчи катка-пичке заводĕ витмен тавар 200.000 тенкĕлĕх туса кăларнă, финанс тĕлĕшĕнчен йывăрлăха кĕрсе ӳкнĕ. Завод мĕнле продукци туса кăларать, унăн пахалăхĕ мĕнле, туса кăларнă продукцие ăçта вырнаçтараççĕ, заводăн финанс хуçалăхĕ мĕнле—çак ыйтусемпе пуçламĕш парторганизаци интересленмен.

Çак асăннă фактсем чылай çĕрте пуçламĕш парторганизацисем хăйсен предприятин экономикăллă пурнăçне сахал пĕлни çинчен калаççĕ. Чылай парторганизацисем предприятисен çитменлĕхĕсене çийĕнчех тупса палăртмаççĕ, предприяти плана вăтам шутпа тултарнипех лăпланса лараççĕ, производство ĕçне лайăхлатма пулăшакан конкретлă ĕçсене вĕçне çитиех туса çитермеççĕ.

Предприятин лайăх ĕçĕсене те, çитменлĕхĕсене те тĕрĕс анализ тума вĕренни кирлĕ. Çитменлĕхсене тупса палăртнă хыççăн вĕсене пĕтерме кирли çинчен решени йышăннипех лăпланма юрамасть, тупса палăртнă çитменлĕхсене пĕтерме, предприяти ĕçне лайăхлатма конкретлă ĕçсем тумалла. Решени—ĕçĕн пуçламĕшĕ çеç, тĕп вырăнта тăраканни—контроль, пуçарнă ĕçе вĕçне çитерме предприятие, главка, наркомата парторганизаци енчен ĕçпе пулăшни пулса тăрать. Апла пулсан, производствăна, экономикăна тарăн вĕренсе, ертсе пырас ĕçĕн большевикла стильне алла илмелле. Предприяти ĕçне вăл плана мĕнле тултарнине процент тăрăх кăна хаклани тĕрĕс мар. Çак плана мĕнле тултарнине, çав процентсем мĕнрен тăнине, плана тултарнă чухне мĕнле вăй хунине пĕлес пулать.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ кашни рабочи плана тултарса ĕçлес, технологи процесне çирĕппĕн пăхăнас задачăна кăларса тăратрĕ. Парти организацисен кашни рабочие плана тултарса ĕçлекен тăвассишĕн, социализмлă ăмăртупа стахановла движенине сарса пырассишĕн тăрăшмалла, прогулсемпе простойсене пĕтерессишĕн кĕрешмелле. Çакна парторганизацисен производство ĕçне тĕплĕн пĕлни, экономикăна вĕренни тăрăх туса пымалла.

Мĕнпур вăя—ака планне тултарнă çĕре!

Колхоз малти рете тухрĕ

ВАРНАР. Уравăшри «1-ое Мая» колхоз иртнĕ çулсенче районра кайра пыракан колхозсенчен пĕри пулнă. Колхоз председательне улăштарнă хыççăн ĕç тĕпренех лайăхланчĕ.

Колхоз çуракине планпа 7 кунта иртерме йышăннă. Ĕçе тĕрĕс организациленине пула тата колхозниксен хушшинче ĕç дисциплинине çирĕплетнипе çуракине 6 кунта, пысăк пахалăхпа пĕтернĕ. Çапла вара колхоз тĕштырăсем пурĕ 246 гектар çинче сеялкăпа акса хăварчĕ. Кăçал колхоз алăпа пĕртте акман, йăлтах машинăпа акнă.

Колхозăн сеялкăсем: 13 ретли—3, 11 ретли—1. Сеялкăсем пĕр чарăнмасăр ĕçлерĕç. Сеяльщиксем: Судаков, Анямов, Максимов кулленхи нормăсене ытлашшипех тултарса пычĕç.

Сеяльщик Судаков 13 ретлĕ сеялкăпа кунне 7 гектар акмалла пулнă пулсан, 12 гектар акнă. Çавăн пекех Максимов кулленхи нормăна 150 процент тултарса пынă.

1-мĕш бригадăри суха сухалакан Тарасов икĕ касăллă плугпа 2,5 гектар сухаланă. Сухаçă Степанов та нормăна тултарса ĕçлерĕ.

4-мĕш бригадăри сӳреçĕ Мутин хĕрлĕ хăма çине кĕме пултарчĕ. Вăл виçĕ сӳрепе икшер хут 6 гектар сӳрелес вырăнне 9,5 гектар сӳрелет.

Колхоз çуртрисене протравить туса тата яровизацилесе акса хăварчĕ. Санталăк лайăхах тăмарĕ пулин те, колхоз çăмăр çуман вăхăтсемпе усă курчĕ.

Çураки вăхăтĕнче колхозăн столовăйĕ ĕçлерĕ. Ку вăл ака ĕçĕнче нумай пулăшу пачĕ. Колхозниксем столовăйра кунне виçĕ хут апатланнă.

Колхоз Анаткасри Киров ячĕпе тăракан колхозра ăмăртса ĕçлет. Киров ячĕпе тăракан колхоз та çуракинче кая юлмарĕ.

Колхозра халĕ çĕрулми лартаççĕ. Табак лартмалли вырăнсене минераллă удобренисем тăкаççĕ. Çĕртме тумалли вырăна тислĕк кăлараççĕ.

А. КРИСЛОВ.

Срокра пурнăçларăмăр

ÇĔРПӲ. Тутарла Кăнаш ялсоветне кĕрекен «КИМ» колхоз çуртрисене 7 кунта акса пĕтерчĕ. Акара звенопа звено, бригадăпа биргада ăмăртса ĕçлерĕç. «КИМ» колхоз «Сталинцы» колхозпа ăмăртать.

«КИМ» колхоз тĕштырăсене майăн 12-мĕшĕнче акса пĕтерчĕ. Майăн 19-мĕшĕнче çĕрулми лартма тытăннă. Çав вăхăтрах çĕртме сухи те тунă.

«Сталинцы» колхоз тĕштырăсене «КИМ» колхозран виçĕ кун каярах акса пĕтерчĕ.

Н. ПЛАТОНОВ.
«КИМ» колхоз председателĕ.

Çуракинче пысăк тухăçлăхпа тата лайăх пахалăхпа ĕçленĕшĕн ВКП(б) райкомĕсем тата ĕççынни депутачĕсен районсенчи Совечĕсен исполкомĕсем тăратнă тăрăх, ялхуçалăхĕнче малта пыракансен республикăри Хисеп хăми çине кĕртнĕ:

97. **Максим Горький ячĕпе тăракан колхоз** (председателĕ А. М. Пименов юлташ) — Шăмăршă районĕ. Колхоз ир акмалли тĕштырă культурисемпе пăрçа-ясмăк культурисене 5 кун хушшинче, агротехника енчен пысăк пахалăхпа акса хăварнă.

98. **А. Д. Демидов, Т. А. Абрикосов** — Сĕнтĕрвăрри районĕнчи «Искра» колхоз сеяльщикĕсем, 11 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 8 гектар вырăнне кашни кун 14-шар гектар акнă.

99. **А. П. Павлов** — Сĕнтĕрвăрри районĕнчи «Сетнерпуç» колхозри виççĕмĕш бригадăн бригадирĕ, ир акмалли тĕштырă культурисемпе пăрçа-ясмăк культурисене 4 кун хушшинче, агротехника енчен пысăк пахалăхпа акса хăварнă.

100. **Папанин ячĕпе тăракан колхоз** (председателĕ А. К. Скворцов юлташ) — Калинински район. Колхоз ир акмалли тĕштырă культурисене 3 кун хушшинче, агротехника енчен пысăк пахалăхпа акса хăварнă.

101. **Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз** (председателĕ М. С. Осипов юлташ) — Хĕрлĕ Чутай районĕ. Колхоз ир акмалли тĕштырă культурисемпе пăрçа-ясмăк культурисене 5 кун хушшинче, агротехника енчен пысăк пахалăхпа акса хăварнă.

102. **М. А. Дадюков** — Хĕрлĕ Чутай районĕнчи Ворошилов ячĕпе тăракан колхозри иккĕмĕш бригадăн бригадирĕ, ир акмалли тĕштырă культурисемпе пăрçа-ясмăк культурисене 4 кун хушшинче, агротехника енчен пысăк пахалăхпа акса хăварнă.

103. **Е. Г. Осипов, Л. А. Дадюков** — Хĕрлĕ Чутай районĕнчи Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз сеяльщикĕсем, 11 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 6 гектар вырăнне кашни кун 15-шер гектар акнă.

Пуçламĕш парторганизацисем пулăшса пынипе

СОВЕТСКОЕ. Чемейри «Страж революции» колхозра политикăллă массăллă агитаци ĕçне колхоз производствипе çыхăнтарса пыраççĕ. Колхоза коммунист Усейкин юлташ ертсе пырать. Вăл партипе правительство йышăннă постановленисене колхозниксем ĕçленĕ çĕре кайса ăнлантарса парать. Кунта çураки вăхăтĕнче кашни бригадăрах виçĕ кунта пĕр номер стена хаçачĕ кăларса тăчĕç. «Страж революции» колхоз çуракине лайăх хатĕрленсе тухрĕ, майăн 20-мĕшĕнче, 5 кун хушшинче, тĕштырăсене акса пĕтерчĕ. Вăрлăхсене пĕтĕмпех сеялкăсемпе, мĕнпур лаптăкран 60 процентне хĕреслĕ майпа акнă.

Колхоз иртнĕ çулсенче вăйлă тырпул туса илнипе икĕ çул хушши ĕнтĕ Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ пулчĕ. Кăçал та выставкăн участникĕ.

Николаевскинчи Сталин ячĕпе тăракан колхозра та политикăллă-массăллă агитаци ĕçне производствăпа çыхăнтарса пыраççĕ. Кăçалхи çуракинче пысăк тухăçлăхпа тата лайăх пахалăхпа ĕçленĕшĕн колхоза ВКП(б) Советски райкомĕпе ĕççынни депутачĕсен районри Совет исполкомĕ республикăри Хисеп хăми çине кĕртме кандидата палăртрĕç.

Ваçкассинчи территориллĕ пуçламĕш парторганизацинчи коммунистсем Ильич ячĕпе тăракан колхозри колхозниксем хушшинче партиллĕ-массăллă ĕçе анлăн туса пыраççĕ. Ку тĕлĕшпе парторганизаци кашни бригада, звено çумне агитаторсем çирĕплетсе тухнă.

Агитаторсем агитаци ĕçне колхозниксем ĕçленĕ çĕрте туса пыраççĕ.

Кунти коммунистсем колхоз производствинче пысăк хастарлăхпа ĕçлесе, кăçалхи çуракине чи кĕске срокра тата пысăк пахалăхпа вĕçлерĕç.

Шĕмшерти «Большевик» колхозра пуçламĕш парторганизацин секретарĕ Орлов юлташ пĕрремĕш бригадăра суха тунă çĕрте кулленхи ĕç нормине 150-шар процент тултарса пычĕ. Вăл уйра суха тăвакансене партипе правительство йышăннă постановленисене тата тĕнчери лару-тăру çинчен ăнлантарса парать. Ку бригадăра В. Долгов, И. Цветков, В. Цветков комсомолецсем кашни кунхи ĕç нормине 140—150-шар процент тултарса ĕçлеççĕ.

Н. МИХЕЕВ.

Тивĕш ялсоветĕнчи колхозсенче

ИШЛЕИ. Тивĕш ялсоветĕнчи колхозсенче çураки ĕçĕ вĕçленсе пырать. Майăн 27-мĕшне пĕтĕм ялсовечĕпе 440 гектар ытла акнă, плана 90 процент ытларах тултарнă.

ВКП(б) Центральный Комитечĕпе СССР Совнаркомĕ ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ӳстернĕшĕн колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен йышăннă постановлени производствăллă çĕкленĕве хăпартма пулăшать. Колхозниксем хушшинче вăйлă тырпулшăн кĕрешӳ сарăлса пырать.

«Авдан» колхоз колхозникĕсем тĕштырăсене кĕске срокра — 6—7 кунта акса пĕтерчĕç. Çуртрисене пĕтĕмпех сеялкăсемпе акнă. Петров, Тихонова, Андреева юлташсем 11 ретлĕ сеялкăпа 10—11-шер гектар акнă.

Тивĕш колхозĕ (председателĕ Краснов юлташ) çуртрисене 6—7 кун хушшинче акса пĕтерчĕ. В. Кузьмин кунне 1,3 гектар сухалас вырăнне 1,5 гектар сухаланă. Петровпа Ильин сеяльщиксем хăйсен нормисене 150 процент тултарса пынă.

Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз та çуракине вĕçленĕпе пĕрех. Уйра культурăллă-массăллă ĕçе аван йĕркеленĕ. Кашни бригадăрах стена хаçачĕ туса тăнă.

Халĕ колхозсенче çĕрулми лартаççĕ, ирхи çĕртме тума тытăнаççĕ.

И. ВОЛКОВ.
Тивĕш ялсовет председателĕ.

Акана лайăх иртternĕ

ШĂХАСАН. Ямбахтинăри «Майăн 1-мĕш колхоза çамрăк коммунист П. Александров юлташ ертсе пырать. Вăл ертсе пыракан колхоз çуракине пур енчен те çителĕклĕн хатĕрленнипе тухрĕ. Акана хатĕрленнĕ вăхăтра та, ака вăхăтĕнче те социализмлă ăмăртăва анлăн сарса пычĕç. Колхоз çуракине большевикла иртерчĕ. Планпа 6 кунта акса пĕтермелле пулнă пулсан, пилĕк кун çурăра акса пĕтерчĕ. Акмалли культурăсене пĕтĕмпех сеялкăпа акса хăварнă.

Ака вăхăтĕнче хăйсен хастарлăхĕсене кăтартакан колхозниксем сахал мар палăрчĕç. Иван Емельянов кунне 8 гектар вырăнне 14-шар гектар акса пынă. Ака вăхăтĕнче вăл акакан сеялка пĕр минута та ĕçсĕр ларман.

Сухалакансем Г. Викторов, Н. Федоров. 2 касăллă плугпа 1,25 гектар вырăнне 1,75 гектар сухаласа пычĕç. Çакăн пек ĕçлени çуракине хăвăрт иртерме май пачĕ. Ака ĕçне «лайăх» паллăпа иртернĕ, тесе йышăнчĕ комисси.

Çуракине туса пынă вăхăтрах колхоз ытти ĕçсене те манса хăварман. Паянхи кун ялта мĕнпурĕ 180 тĕп йăмра лартнă. Урам хушшинчи шырлансене, уйри çулсене пĕтĕмпех тӳрлетсе çитернĕ.

НИКАНОРОВ.

СОВЕТ СОЮЗĔ ТĂРĂХ

Заемсенчен пухăннă средствăсемпе шкулсем, клубсем, больницăсем тунă

САЛЬСК, майăн 28-мĕш. (ТАСС). Иртнĕ вăхăтсенче шывсăр типĕ пулнă Сальск çеçенхирĕсем сталинла пятилеткăсен çулĕсенче пысăк тухăçлă тырпул паракан, чечекленсе тăракан район пулса тăчĕ. Çак район виçĕ хут ĕнтĕ Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкине хутшăнма право кĕрешсе илнĕ.

Колхозниксен пурнăçĕ лайăхланса пырать. Районри ĕççыннисем хăйсен перекетленекен средствисене кашни çул хапăл туса государство заемĕсене—тăван çĕршывăн оборона хăватне çирĕплетес ĕçе, хуçалăхпа культура строительствине калкан заемсене хураççĕ.

Юлашки 5 çул хушшинче Сальск районĕнчи заем тытса тăракан ĕççыннисем облигацисем тăрăх 1.411 пин тенкĕ выляса илнĕ. Заемсенчен пухăннă средствăсенчен районри бюджета 5.810 пин тенкĕ уйăрса панă, çак суммăпа районри культурăна малалла вăйлатса пырас ĕçре усă курнă. Туллимар вăтам шкулсем 4 шкул, районри культура çурчĕ, ялсенче ача çуратмалли 7 çурт тунă. Воронцово ялĕнче водопровод тунă.

Заемсенчен шутласа илекен отчисленисен чылаях пысăк суммисем ялсенчи бюджетсене каяççĕ. Сăмахран, Новоегорлыкски Совет 320 пин тенкĕ илнĕ. Çак средствăсемпе ялсовечĕ ача çуратмалли çурт тата культура çурчĕ туса лартнă, вăтам шкул валли 2 хутлă çурт тăваççĕ. Новоманычски ялсовет заемран илнĕ средствăсемпе ялта клуб тата туллимар вăтам шкул тунă.

В. И. Ленин сочиненийĕсен иккĕмĕш томĕ

ЛЕНИНГРАД, майăн 28-мĕш. (ТАСС). Паян «Печатный двор» типографийĕ В. И. Ленин сочиненийĕсен тăваттăмĕш изданийĕн иккĕмĕш томне КОГИЗ-ăн кĕнеке базине пама пуçланă. Базăна темиçе пин кĕнеке илсе пынă та ĕнтĕ. Çав кĕнекесенчен пĕр пайне Мускава янă.

ВЫСТАВКĂРА

Мĕнпур союзлă республикăсенчен Мускава килнĕ 5 пин колхозник-экскурсантсем майăн 28-мĕшĕнче малта пыракан хуçалăхсемпе социализмлă çĕрĕçĕн чи лайăх мастерĕсен опычĕпе тимлĕн паллашнă. «Зерно» павильонра хăйĕн стэнчĕ умĕнче Хохольски районри «Ленинский путь» колхозри (Воронеж облаçĕ) звеньевой Карайчева юлташ сăмах тухса каланă. Итлекенсене вăл пысăк тухăçлă виршĕн мĕнле кĕрешмелли çинчен тĕплĕн каласа панă. Иртнĕ çулта Карайчева юлташ кашни гектартан 79,5 центнер вир туса илнĕ.

Ялхуçалăхĕнче малта пыракансен выступленийĕсене калама çук пысăк тимлĕхпе итлеççĕ. Луховицки районри Буденный ячĕпе тăракан колхозри (Мускав облаçĕ) доярка-орденоносец А. А. Кулешева иртернĕ калаçăва итлеме «Животноводство» павильона Харьков, Рязань облаçĕсемпе ытти облаçсенчи колхозниксен пысăк группи пухăннă. Итлеме пухăннă çынсем Кулешева юлташран выльăх-чĕрлĕхе мĕнле тăрантарни çинчен, фермăра ĕçе мĕнле организацилени çинчен, ĕнесене сумалли методсем çинчен тĕплĕн ыйтса пĕлнĕ.

...Грузин ССР павильонне республикăри ялхуçалăхĕнчи стахановецсем — Асурет МТС-н бригадирĕ, «За трудовую доблесть» медальпе тата Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин Пысăк ылттăн медалĕпе наградăланă. А. Б. Далакишвили, Берия ячĕпе тăракан колхоз чабанĕ орденоносец Лолашвили, Борчалински МТС агрономĕ С. Д. Хосрăшвили тата ытти нумай юлташсем пырса курнă. Кунта вырăссемпе армянсене, белоруссемпе эстонецсене курма пулнă. Çĕрĕçĕн çак чаплă дворецне ĕнер 20 пин çын ытла пырса курнă.

Азербайджан ССР павильонĕнче кăтăрла çамрăк архитекторсен группи — совет архитекторĕсен союзĕн правленийĕн Мускавра пулса иртекен пленумĕн участникĕсем Сталинла премии лауреачĕсемпе — Азербайджан павильонĕн проектне хатĕрленĕ авторсемпе С. А. Дадашев тата М. А. Усейнов юлташсемпе тĕл пулса калаçнă. Çамрăк архитекторсем тата тĕлпулăва пынă мĕнпур çынсем Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин чи лайăх сооруженийĕсенчен пĕрин авторĕсене хĕрӳллĕн саламланă.

Курма пынă пин çын ытла хăйсен шухăшĕсене отзывсен кĕнеки çине çырса хăварнă. Вĕсем совет патриочĕсен туйăмĕсемпе шухăшĕсене уççăн кăтартса параççĕ. Мари АСС Республикинчен килнĕ колхозниксем çапла çыраççĕ: «Эпир хамăрăн çĕршывпа, социализмлă халăх хуçалăхĕн тата пирĕн ялхуçалăхĕн çитĕнĕвĕсемпе мухтанатпăр. Эпир выставкăна иккĕмĕш çул килтĕмĕр, хамăра вĕренмелли нумай çĕнĕ ĕçсем куратпăр». Хăйсен шухăшĕсене çырса хăварнă çĕршер стахановецсем, агрономсем, ученăйсем тата колхозниксем выставкăна организациленĕшĕн партипе правительствăна тав тăваççĕ.

Майăн 28-мĕш. (ТАСС).

СССР Наукăсен Академийĕнче

Академик В. А. Обручев ячĕпе памалла тунă премии

СССР Наукăсен Академийĕн президиумĕ академик В. А. Обручев ячĕпе премии памалла тунă. Премии хисепĕ — 10 пин тенкĕ. Вăл премие виçĕ çулта пĕр хутчен, 1941 çултан пуçласа, Çĕр геологийĕ енĕпе тунă чи лайăх ĕçшĕн параççĕ. Çак премие ССР Союзĕнчи çамрăк ученăйсем пурте, конкурс çулĕччен 15 çул малтан вузсенчен е втузсенчен вĕренсе тухнисем илме пултараççĕ.

Академик Обручев ячĕпе паракан премие илмешкĕн премии памалла тунă умĕнхи малтанхи виçĕ çул хушшинче çырса пĕтернĕ научнăй ĕçсене тăратаççĕ. Çав научнăй ĕçсене научнăй учрежденисем, ученăйсен группиcем тата научнăй уйрăм работниксем тăратма пултараççĕ.

Кок-сагыза контрактацилес ĕç

«Росткаучук» тресчĕ кăçал пухса илмелли кок-сагыза контрактацилеме тытăннă. Кăçал 20 пин ытла колхозпа тата хăйсен килвырăн участокĕсенче кок-сагыз акса тăвакан 120 пин колхозникпе договорсем тумалла.

«Росткаучук» кăçал пухса илмелли кок-сагыза йышăнма хатĕрленет. Хатĕрлев конторисемпе пункчĕсен хисепĕ ӳсет, кок-сагыз тухăçлăхне хăпартнăшăн тата ăна акса тăвакан çĕр лаптăкне ӳстернĕшĕн колхозниксене хавхалантарма натурăпа памалли резина изделийĕсен фондне уйăрса хураççĕ.

Государствăна брынза тăратма пуçланă

Киргизири колхозсем 1941 çулти обязательнăй поставкăсем шучĕпе брынза пама пуçланă. 200 центнер продукци хатĕрленĕ те ĕнтĕ. Кăçалхи çул республикăри колхозсем пурĕ 5.072 центнер брынза параççĕ.

Кашни кунах тусем çине çӳлерех те çӳлерех хăпарса пыракан сурăх кĕтĕвĕсем хыççăн брынза пĕçерекен 212 завод—вырăнтан вырăна куçса çӳрекен заводсем пыраççĕ.

42 пин спектакль

Театр пултарулăхĕн Пĕтĕм Союзри смотрĕ вĕçленнĕ. Çак смотра Искусство ĕçĕсен СССР Совнаркомĕ çумĕнчи Комитечĕ организациленĕ. Смотра 29.823 драмкружок хутшăннă, вĕсенчен 22 пине яхăн, кружокĕ—ялсенчи кружоксем. Драма искусствине юратакан 417.500 çын—рабочисем, колхозниксем, инженерсем, учительсем, агрономсем, врачсем, килхуçи хĕрарăмсем, студентсем тата ыттисем те анлă общественноçа хăйсен творчествипе паллаштарнă. Ăмăртун 3 турĕнче театр пултарулăхĕн коллективĕсем 42 пин спектакль кăтартнă, çак спектакльсене 15 миллион çын ытла пырса курнă.

ВКП(б) Обкомĕнче

Чугунçул транспортне социализмлă пулăшу парасси çинчен

Шупашкар районĕнчи Мăн Карачура ялсоветĕнчи «Коминтерн», «Пчела» тата Тельман ячĕпе тăракан колхозсем чугунçул транспортне социализмлă пулăшу парассине организациленĕ. Çак колхозсем службӑн 17-мĕш дистанцийĕнчи 8—9—10 тата 11-мĕш километрти çула кăтартуллă йĕркелĕхре тытса тăма пулнă, уншăн хастарлăн ĕçлеççĕ.

ВКП(б) Чăваш Обкомĕн бюровĕ Мăн Карачура ялсоветĕнчи колхозсен пахa пуçарăвне ырланă. Обком бюровĕ ВКП(б) Ишлей, Шупашкар, Çĕрпӳ, Красноармейски, Шăхасан, Канаш, Вăрнар, Куславкка, Çĕмĕрле, Вăрмар, Йĕпреç тата Улатăр райкомĕсен секретарĕсене, «Коминтерн», «Пчела» тата Тельман ячĕпе тăракан колхозсен примерĕ тăрăх, чугунçул транспортне социализмлă пулăшу парассине организацилеме, ун çинчен колхозсенче массăллă-ăнлантарулă ĕçе анлăн туса пыма хушнă.

Çул дистанцийĕсен начальникĕсене, вĕсен политика енĕпе ĕçлекен заместителĕсене тата Хусан чугунçулĕн Улатăрти отделенийĕн политотделне çулсене юсас тата йĕркелĕхре тытса тăрас ĕçре колхозниксен социализмлă пулăшăвĕпе тĕрĕс усă курма хушнă.

Республикăри «Красная Чувашия», «Чăваш Коммуни» тата районри хаçатсен колхозсем чугунçул транспортне социализмлă пулăшу парассине мĕнле организацилени çинчен, чугунçулсене юсасси тата йĕркеллĕ тытса тăрасси мĕнле пулса пыни çинчен анлăн çутатса пымалла.

Страховани ĕçĕн ӳсĕмĕ

Колхозсен, колхозниксен тата рабочисемпе служащисен пурлăхне страхлассси, иртнĕ çултипе танлаштарсан, кăçал 41 процент ӳснĕ. 1940 çулта республика тăрăх страхланă пурлăх 945.225.000 тенкĕлĕх пулнă пулсан, хальхи вăхăт тĕлне вăл 1.333.433.000 тенке çитнĕ.

Страхланă пурлăхшăн пĕлтĕр, тĕрлĕ инкек-синкек пулнăшăн, 6.904 пин тенкĕ страховка укçи тӳленĕ.

ПАРТИ ПУРНӐҪӖ

Техникумсен директорӗсен педагогика нагрузки ҫинчен

ВКП(б) Сӗнтӗрвӑрри райкомӗ техникумсен директорӗсен тата завучсен педагогика нагрузкисене тӗрӗслесе тухса, ҫак ӗҫре пысӑк ҫитменлӗхсем пуррине палӑртрӗ.

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ 1936 ҫулти апрелӗн 9 мӗшӗнче йышӑннӑ постановлени тӑрӑх, директорсемпе завучсен педагогика нагрузки ҫулталӑк хушшинче 500 сехетрен мала мар пулмалла. Анчах техникумсен директорӗсемпе завучсем хӑйсен ӗҫӗнче, наркоматсем, ҫавнашкалах пуҫламӗш парторганизацисем вӗсен ӗҫне тӑтӑшах тӗрӗслеменнине пула, законсене пӑсаҫҫӗ. Сӑмахран акӑ, древтехникум директорӗ Матюгин юлташ 1940—1941 вӗренӳ ҫулӗнче хӑй ҫине 789 сехет, завуч Устинов юлташ 1256 сехет, ҫӗр йӗркелӳпе мелиораци техникумӗн директорӗ Скворцов юлташ 790 сехет, завуч Сергеев юлташ 841 сехет педагогика нагрузки илнӗ.

Техникумсен директорӗсемпе завучсен поднагрузки ытлашши пысӑк пулнипе вӗренекенсем хушшинче воспитани ӗҫӗ начарланнӑ, преподавательсен ӗҫӗсене тӗрӗслесе тӑрасси йӗркеллӗ пулса пыман, директорсемпе завучсем преподавательсен урокӗсенче ҫителӗклӗ пулайман, педсоветсен ӗҫӗсене кирлӗ пек ертсе пыман.

Древтехникум директорӗ вӗренӳ ҫулӗ хушшинче педсоветра пӗрре те тухса калаҫман, вӑл преподавательсен урокӗсенче мӗнпурӗ те тӑхӑр хут ҫеҫ пулнӑ. Ялхуҫалӑх техникумӗнче те ҫавӑн пекех пулса пынӑ. Директорсем студентсен пухӑвӗсенче докладсем туса памаҫҫӗ. Ялхуҫалӑх техникумӗн директорӗ Скворцов юлташ вӗренӳ ҫулӗнче вӗренекенсем хушшинче пӗр доклад та туман, воспитани ӗҫне пуҫламӗш парторганизаципе комсомол организацин секретарӗсем ҫине йӑвантарнӑ.

Директорсем студентсемпе учительсенчен уйӑрӑлса кайни ӗҫ укҫи нумай илессишӗн хӑваланинчен килнӗ. Хӑшпӗр директорсем административлӑ ҫул ҫине тӑнӑ. Древтехникум директорӗ Матюгин юлташ кӑҫалхи вӗренӳ ҫулӗнче 170 студентран 70 ҫынна взысканисем панӑ.

Ялхуҫалӑх техникумӗнче политикӑллӑ воспитани ӗҫне вӑйсӑрлатнипе пула, преподавательсем ӗҫеҫҫӗ, физика предмечӗпе вӗрентекен Буклаев хулиганла ӗҫшӗн судпа айӑпланнӑ. Кӑҫалхи вӗренӳ ҫулӗнче 270 студентран ултӑ ҫынна кӑна комсомол ретне илнӗ.

Хӑшпӗр директорсем хваттершӗн, вутӑшӑн укҫа тӳлемеҫҫӗ. Древтехникум директорӗ Матюгин пысӑк хваттерте пурӑнать, техникум вуттине ҫунтарать. Директор ӗҫӗшӗн 750 тенкӗ, вӗрентнӗшӗн 638 тенкӗ, ҫапла вара уйӑхне 1388 тенкӗ илет пулсан та, хваттершӗн тата вутӑшӑн укҫа тӳлемест.

Парти райкомӗн майӑн 23 мӗшӗнче пулса иртнӗ бюровӗ техникумсен директорӗсемпе завучсен педагогика нагрузки ҫинчен сӳтсе-явса, ҫак ҫитменлӗхсене пӗтерме тивӗҫлӗ решени йышӑнчӗ.

Шкулти ҫирӗп дисциплинӑшӑн, ӑнланулла вӗренӳшӗн

ШАХАСАН. Кӑҫалччен Шӑхасанти вӑтам шкулти коммунистсем райҫутӗҫ пайӗнчи пуҫламӗш парторганизацинче тӑнӑ. Вӑтам шкулти учитель-коммунистсем ыйтнине шута илсе, 1941 ҫул пуҫламӗшӗнче парти райкомӗ вӑтам шкул ҫумӗнче пуҫламӗш парторганизаци турӗ.

Халӗ ку организацинче ВКП(б) членӗсем 6 ҫын. Вӗсем шкулта преподавательсем е класс руководителӗсем пулса ӗҫлеҫҫӗ. Парторганизаци хӑйӗн ӗҫне план тӑрӑх туса пырать. 1941 ҫул пуҫланнӑранпа парторганизацин пухӑвӗсем йӗркеллӗ пулса иртеҫҫӗ. Ҫав пухусенче шкул ӗҫӗпе ҫыхӑнса тӑракан ыйтусене тӗплӗн сӳтсе-яваҫҫӗ.

Парторганизаци ертсе пынипе тата коммунист-учительсем ӗҫре хӑйсем пример кӑтартнипе Шӑхасанти вӑтам шкул кӑҫалхи вӗренӳ ҫулӗнче ҫӗнӗ ҫитӗнӳсем тума пултарчӗ. Вӗренӳ ҫулӗн пӗррӗмӗш чӗрӗкӗнче шкулти 513 ачаран 162 ача вӗренӳре ӗлкӗрсе пыман пулсан, вӗренӳ ҫулӗ пӗтнӗ тӗле шкулта вӗренекен 509 ачаран, 57 ача вӗренӳре ӗлкӗрсе пырайманнине палӑртнӑ. Ачасем шкула вӗренме ҫӳресси 98,5 процента ҫити ӳснӗ.

ВКП(б) членӗсем Яковлев, Павлов, Игнатьев юлташсем вӗренӳре ӗлкӗрсе пыраймаш ачасемпе уйрӑмӑн ӗҫлеҫҫӗ. Учительсем тӑрӑшса ӗҫленине тӗрӗслӳ испытанийӗсем те лайӑх кӑтартса параҫҫӗ. ВКП(б) членӗ А. Иванов юлташ вӗрентекен тӑваттӑмӗш класра арифметика предмечӗ тӑрӑх испытанире 12 ача «отлично», 9 ача «хорошо», 5 ача «посредственно» паллӑсем илнӗ. Ҫак класра вӗренӳре ӗлкӗрсе пыманнисем пӗр ача та пулман. Алексеев, Никитин юлташсем вӗрентекен предметсем тӑрӑх та ачасем вӗренӳре лайӑх ӗлкӗрсе пыраҫҫӗ. Вуннӑмӗш классенче вӗренекен 65 ачаран вырӑс чӗлхи предмечӗпе 22 ача «отлично» тата «хорошо» паллӑсем илнӗ.

Шкулти комсомол тата пионер организацийӗсем вӗренӳ пахалӑхне ӳстерессишӗн кӗрешес ӗҫре парторганизацине пысӑк пулӑшу параҫҫӗ. Шкулти комсомол организаци 95 комсомолеца пӗрлештерсе тӑрать. Комсомолецсем вӗренӳре малта пыраҫҫӗ. Гущин, Григорьев, Боголюбова комсомолецсем пуриншӗн те пример пулса тӑраҫҫӗ. Григорьевпа Гущин комсомолецсем пур предметсемпе те «отлично» тата «хорошо» паллӑсемпе вӗренеҫҫӗ, ҫав вӑхӑтрах обществӑллӑ ӗҫсене те активлӑн хутшӑнаҫҫӗ. Пуҫламӗш парторганизаци Григорьевпа Гущин юлташсене парти членӗн кандидачӗсен ретне илнӗ.

Комсомол тата пионер организацийӗсем тӑрӑшнипе шкулта тата кашни класрах стена хаҫачӗсем тухса тӑраҫҫӗ.

Парторганизаци кадрсене политикӑллӑ воспитани парса ҫитӗнтерес, вӗсен ӗҫри квалификацине хӑпартас тӗлӗшпе те вӑйлӑн тӑрӑшать. Квалификацине ӳстерес тӗлӗшпе шкулта ӗҫлекен 33 учительрен вуниккӗшӗ тӗрлӗрен аслӑ шкулсенче заочно вӗренеҫҫӗ. Иртнӗ ҫулта Чимаковпа Романов учительсем институтсенчен, А. Ивановпа Алексеева юлташсем педучилищӗрен заочно вӗренсе тухнӑ, парти членӗ А. Иванов кӑҫал Хусанти пединститута вӗренме кӗнӗ.

Ҫапла ӗҫлет шкулти пуҫламӗш парторганизаци. Кунта халь ҫитес вӗренӳ ҫулне хатӗрленесси те анлӑн сарӑлса пырать.

В. ЧЕРНОВ.

Лотерей билечӗсене сарса пӗтерчӗҫ

ВАРМАР. Анаткасри пуҫламӗш организаци Осоавиахимӑн XV-мӗш лотерей билечӗсене 250 тенкӗлӗх сарса, укҫине те тӳлесе татрӗ. Вӑтӑ колхозник М. Тимофеев юлташ 15 тенкӗлӗх, комсомолец А. Васильев 10 тенкӗлӗх илчӗҫ. Лотерей билечӗсене сарас ӗҫре Г. Ивановпа И. Иванов юлташсем тӑрӑшса ӗҫлерӗҫ.

В. ТУРТУШОВ.

1941 ҫулти Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкинче. **Укерчӗк ҫинче:** Прибалтика павильонӗнче Латви ССР стэнчӗ умӗнче.

Н. Алексеев фото-ӳкерчӗкӗ (ТАСС).

Ҫар ӗҫне вӗренессине йӗркелемелле

Осоавиахим членӗсене ҫар ӗҫне вӗрентессине ҫӗнетсе урӑхлатнӑ май, Куславкка районӗнче стрелоксем хатӗрлеме икӗ отряд, тӑватӑ команда тата 23 группа организациленӗ. Осоавиахим райсовечӗн даннӑйӗсем тӑрӑх, ҫав группӑсенче Ворошиловла тӗл перекенсен пӗррӗмӗш ступеньлӗ значокне илме 157 ҫын, иккӗмӗш ступеньлӗ значокне илме 235 ҫын, ЮВС значокне илме 189 ҫын вӗренеҫҫӗ. Ку вӑхӑтчен Ворошиловла тӗл перекенсем 356 ҫын хатӗрленӗ.

Кусемсӗр пуҫне районра специальнӑй 7 группа организациленӗ. Вӑл шутран виҫӗ группӑра 67 ҫын телефон ӗҫне вӗренеҫҫӗ. Сигнализацине, топографине вӗренме те группӑсем тунӑ.

Районра коммунистсем 116 ҫын, комсомолецсем 248 ҫын ҫар ӗҫне вӗренеҫҫӗ. Партипе совет активӗ виҫӗ группӑра вӗренет. Группӑсенчи занятисем уйӑхра виҫшер хут пулса иртеҫҫӗ. Хӑшпӗр группӑсенче ӗҫ чаплӑ пырать теме ҫук. Занятисем вӑхӑтра пулса иртмеҫҫӗ, ҫынсем занятисене йӗркеллӗ ҫӳремеҫҫӗ.

Осоавиахим райсовечӗ занятисене иртерме командирсемпе руководительсем тупса парас тӗлӗшпе ҫителӗксӗр ӗҫлет, группӑсенче занятисене иртерме мӗнле хатӗрленнине тӗрӗслемеҫҫӗ. Ҫавна пула руководительсем занятисене хатӗрленмесӗр пыраҫҫӗ.

Черетлӗ призыва хатӗрленесси те начар пулса пырать. Призывниксене хутла вӗрентес тӗлӗшпе начар ӗҫлеҫҫӗ. Ҫавнашкалах, призывниксене оборона значокӗсен нормисене партарас енӗпе нимӗн те тумаҫҫӗ.

Спортӑн ҫуллахи сезонне хатӗрленесси хӑйне тӗллӗн пулса пырать. Профсоюз организацийӗсем ку тӗлӗшпе пачах шарламаҫҫӗ. Судьясене палӑртас, дистанцисем хатӗрлес, участниксене сывлӑх енчен пӑхас, тренировка тӑвас енӗпе районри комсомол, ҫавӑн пекех профсоюз организацийӗсем ку вӑхӑтчен нимӗн те туман. Комсомол райкомӗ тата унӑн ҫарпа физкультура отделӗ профсоюзсен кросне хатӗрленес ӗҫе хутшӑнмасть. ВЛКСМ райкомӗн секретарӗн заместителӗ Сергеева юлташ:

— Профсоюзсен кросӗ комсомолецсен кросӗ мар, пирӗн кросс июнӗн 1-мӗшӗнчен пуҫланать,—тесе лӑпланса ларать.

Н. ЕНЧИКОВ.

Хамӑр ҫӗршыва вӗренес тӗлӗшпе туристла походсем туса иртерер!

Чӑваш республикинчи пионерсемпе шкул ачисене

Хаклӑ пионерсемпе шкул ачисем!

Хамӑр нурӑнакан республикӑри сутҫанталӑк пуянлӑхне, историллӗ памятниксене, хуҫалӑха тата халӑх творчествине пӗлетӗр-и эсир?

1905—1907 ҫулсенче пирӗн республика территорийӗнче помещиксене тата патшана хирӗҫ рабочисен стачкисем, забастовкисем, хресченсен восстанийӗсем пулса иртнӗ.

Граждан вӑрҫин ҫулӗсенче, Совет халӑхӗ алла хӗҫпӑшал тытса Октябрьти Социализмла революцин аслӑ ҫӗнтерӗвӗсене сыхласа хӑварассишӗн кӗрешнӗ чухне, пирӗн республика территорийӗнче Хӗрлӗ Ҫарӑн отрячӗсем белогвардеецсене тата кулаксене ҫӗмӗрсе-ҫӗмӗрсе тӑкнӑ (Тӗрлемес патӗнчи ҫапӑҫу, Крепков отрячӗн ҫапӑҫӑвӗ т. ыт. те). Пирӗн земляк — легендарлӑ герой тата аслӑ полководец Василий Иванович Чапаев, полк командирӗ Космовский белогвардеецсене хирӗҫ кӗрешсе коммунизмшӑн пуҫне хунӑ.

Пирӗн республикӑра Ленин тата Сталин соратникӗсем Калинин, Молотов, Крупская, Клара Цеткин юлташсем пулнӑ.

Юлашки ҫулсенче пирӗн республика территорийӗнче тахҫан-авалхи историллӗ памятниксене — улӑп тӑприсем, ҫӑвасем, хула юлашкисем т. ыт. те тупнӑ. Ҫав памятниксенчен хӑшпӗрисене, Куславкка районӗнчи Паланкасси ҫӑви пеккисене, ученӑйсем пирӗн эрӑран икӗ пин ҫурӑ каярахри вӑхӑта кӗртеҫҫӗ.

Сталинла пятилеткӑсен ҫулӗсенче темӗн чухлӗ промышленность предприятисем тата чаплӑ колхозсем ӳсрӗҫ (Вӑрнар районӗнчи Сталин ячӗпе тӑракан колхоз, Куславкка районӗнчи «Динамо» колхоз т. ыт. те).

Пирӗн вӑрмансем, юханшывсем, кӳлӗсем нумай, хаклӑ ӳсен-тӑрансем, ҫӗр айӗнчи пуянлӑхсем — торф, сланецсем, фосфоритсем, тӑм тӑпри т. ыт. те пур. Мӗн чухлӗ пуянлӑх выртать пулӗ ҫӗр айӗнче хӑйӗн тӗпчевҫисене кӗтсе!

Хамӑрӑн республикӑна юратмалла кӑна мар, унпа пӗрлех ӑна пӗлес пулать, тӗпчесе вӗренес пулать. Эпир ҫакна пӗлетпӗр: шкул ачисем пурте хӑюллӑ разведчиксем, историллӗ вырӑнсене ҫине тӑрса тӗпчекенсем, пурне те пӗлме — ҫӗнӗ япаласем уҫса пама тӑрӑшакан пионерсем пулма туртӑнаҫҫӗ. Эпир ҫакна пӗлетпӗр: эсир хамӑр тӑван ҫӗр тӑрӑх питӗ интереслӗ походсем туса иртерме, шалашсенче ҫӗр каҫма, костерсем патӗнче привалсем тума ӗмӗтленетӗр.

Эпир пур пионерсемпе шкул ачисене ҫакна тума чӗнетпӗр: хамӑрӑн республикӑна, хӑвӑр района тӗпчесе вӗренме хӑюллӑн тата пӗр кӑмӑллӑн тытӑнӑр, пуянлӑхсене шырӑр, сӑнаса пӑхӑр, тӗпчесе пӗлӗр. Харпӑрхӑй крайне тӗпчесе пӗлес тӗлӗшпе Наркомпросӑн экскурсипе туризмӑн центральнӑй станцийӗ тата «Пионерская правда» хаҫат иртерекен ачасен туристла экспедицине активлӑн хутшӑнӑр!

Ҫуллахи вӑхӑтра хӑвӑр район тӑрӑх, республика тӑрӑх походсем туса иртерӗр, республикӑри историллӗ памятниксемпе паллашӑр, вӑрмансене, юханшывсене тата кӳлӗсене тӗпчесе пӑхӑр, ҫӗр айӗнче выртакан пуянлӑхсене шыраса тупӑр, халӑх юррисемпе юмахӗсене ҫырса илӗр. Походсенче пухнӑ тата хатӗрленӗ коллекцисене, гербарисене, карттӑсене, макетсене, дневниксене, фотоальбомсене хӑвӑр шкулсене парнелӗр.

Экспедицине хутшӑнсан, эсир лайӑх канаттӑр, ҫирӗпленетӗр, походлӑ пурнӑҫа хӑнӑхатӑр, ҫӗнӗ те интереслӗ япаласем ҫинчен пӗлетӗр, шкула пысӑк пулӑшу паратӑр. Тен, сирӗнтен хӑшпӗрисене эпир халиччен пӗлмен пурлӑхсен вырӑнне, пирӗн промышленноҫа строительствӑна кирлӗ япаласене тупма тӗл килет. Учительсем тата научнӑй работниксем, краеведсем, комсомол тата халӑха вӗрентес ӗҫ органӗсем сире активлӑн пулӑшассӗ. Кам хӑйӗн тӑван ҫӗршывне тата унӑн пуянлӑхне тӗпчесе пӗлес тет, кам йывӑрлӑхсенчен хӑрамасть, ҫавсем похода тухса кайма хатӗрленӗр!

З. АНДРЕЕВА
СССР Верховный Совечӗн депутачӗ.

А. ХРУСТАЛЕВ
Чӑвашсен Государство Педагогика Институчӗн директорӗ.

А. ПОЛЯКОВ
Чӑвашсен ялхуҫалӑх институчӗн директор заместителӗ.

А. ЧЕРПАКОВА
РСФСР тава тивӗҫлӗ учительници.

А. ПЛЕТНЕВА
Чӑваш АССР Краеведени музейӗн старший научнӑй сотрудникӗ.

Ӗҫ дисциплинине пӑсакансемпе вирлӗн кӗрешмелле

СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ 1940 ҫулти июнӗн 26-мӗшӗнче ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетесси ҫинчен Указ кӑларни тепӗр уйӑхран ҫулталӑк ҫитет. Ҫак вӑхӑт хушшинче ӗнтӗ предприятисемпе учрежденисенче ӗҫлекенсем хушшинче ӗҫ дисциплини чылаях ҫирӗпленчӗ. Канашри вагонсем юсакан заводри йывӑҫ каскалакан цехра Указ тухнӑранпа пӗр рабочи те ӗҫ дисциплинине пӑсни пулман. Куншкал лайӑх тӗслӗхсем районри ытти предприятисемпе учрежденисенче те сахал мар.

Анчах хӑшпӗр предприятисемпе учрежденисен руководителӗсем ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетессишӗн кӗрешмеҫҫӗ. Ҫитменнине тата хӑшпӗр руководительсем Указа тӳрремӗнех хӑйсем пӑсса пыракансем те пур. Акӑ, ветскладра директор пулса ӗҫлекен Павлов тата бухгалтер Оивотин нумаях пулмасть ӗҫ вӑхӑтӗнчех ӗҫсе ҫӳренӗ. Ашкакай комбиначӗн директорӗн заместителӗ Ларин прогул тунӑ, анчах та ашкакай комбиначӗн директорӗ Бибарцев чылай вӑхӑт хушши вӑл ӗҫе суда памасӑр пытарса пурӑннӑ. Ҫавнашкалах лесхоз директорӗ Алексеев юлташ та прогульщик Русанов ӗҫне пӗр уйӑха яхӑн тытса тӑнӑ. Ҫав асӑннӑ фактсем ҫинчен районри прокурор пӗлнӗ хыҫҫӑн ҫеҫ прогульщиксене тивӗҫлӗ ответ тыттарнӑ.

Ӗҫ вӑхӑтӗнче предприятисемпе учрежденисенче тӗрлӗ канашлусемпе пухусем туса иртерни те ӗҫре пысӑк сиен кӳрет. ВКП(б) XVIII конференцийӗ йышӑннӑ решенинче ҫапла каланӑ: «парти, совет, профсоюз, комсомол тата ытти обществӑллӑ организацисене ҫаксене тума пачах чарни кирлӗ: а) предприятисемпе учрежденисенче ӗҫ вӑхӑтӗнче пухусем, ларусем тата тӗрлӗ канашлусем пухма». Апла пулин те хӑшпӗр учрежденисен руководителӗсем ҫакна пурнӑҫласа пымаҫҫӗ. Акӑ, нумаях пулмасть районри сывлӑх пайӗн заведующийӗ Воробьева юлташ ӗҫ вӑхӑтӗнчех медицина тата районри сывлӑх пайӗнче ӗҫлекен работниксене пухса канашлу туса иртернӗ. Райҫутӗҫ пайӗ те ҫак кунсенче кӑнтӑрла иртсен 4 сехетре шкул директорӗсене пухса канашлусем тунӑ. Вӗсене ӗҫ хыҫҫӑн та иртерме пулнӑ.

СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ июнӗн 26-мӗшӗнче кӑларнӑ Указа тӗрӗс пурнӑҫа кӗртес пулать. Предприятисемпе учрежденисен руководителӗсен ӑна пӑхӑнса ӗҫлесе пымалла.

Ф. АНТОНОВ.

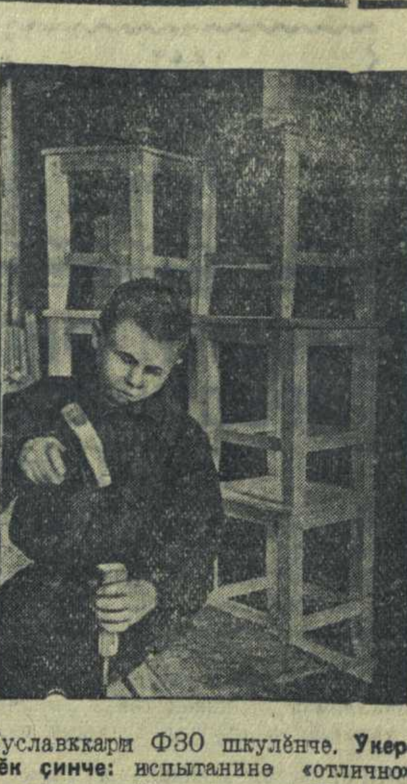

Куславккари ФЗО шкулӗнче. **Укерчӗк ҫинче:** испытанине «отлично» паллӑпа панӑ комсомолец П. Александров производствӑра.

К. Бабаев фото-ӳкерчӗкӗ.

ШКУЛСЕНЧИ ПӖЛӲ ТӖРӖСЛЕВӖСЕМ

Хӑшпӗр классемпе япӑх ӗҫленӗ

ҪӖМӖРЛЕ. Виҫҫӗмӗш номерлӗ шкулта VII «А» класра вӗренекенсем пӗррехинче ятарласах пуху туса, вӗренӳ пахалӑхне хӑпартасси ҫинчен калаҫнӑ. Уйрӑм ачасем мӗншӗн япӑх вӗренеҫҫӗ? Вӗсене мӗнле пулӑшу кирлӗ? Ҫак ыйту класра кашнинех хумхантарнӑ, нумайӗшӗ пухура тухса калаҫнӑ. Юлашкинчен пуху вӗренӳре ӗлкӗрсе пырайманнисене пулӑшма, класа малти ретре кӑларма йышӑннӑ.

— Астӑвӑр, ачасем. Эпир VII «А» класпа ӑмӑртатпӑр. Кая юлсан, пире намӑс пулать. Лайӑх вӗренмелле, юлса пыракансем пулмалла мар, вӗсене коллективӑн пулӑшмалла, — тенӗ класс руководителӗ.

...Унтанпа темиҫе уйӑх та иртнӗ. Халӗ ачасем хӑйсем ҫине илнӗ обязательствӑна мӗнле пурнӑҫа кӗртнипе уҫҫӑнах курма пулать, испытанин малтанхи кунӗсем ӑна лайӑх кӑтартса параҫҫӗ. VII «А» класра 20 ача вӗренеҫҫӗ, вӗсем алгебрӑпа, зоологипе, вырӑс чӗлхипе испытани ӑнӑҫлӑн панӑ. Вырӑс чӗлхи предмечӗпе кӑна пӗр ача «плохо» отметка илнӗ.

VII «Б» класра кӑштах урӑхла картина курӑнать. Кунта 26 ачаран алгебрӑпа 3 ача, ҫавӑн пекех вырӑс чӗлхипе те 4 ача «плохо» отметкӑсем илнӗ.

Испытанисем татах пулаҫҫӗ-ха. Анчах VII «А» класра вӗренекенсем ҫирӗппӗнех эпир мала тухатпӑр, тесе калама пултараҫҫӗ.

Шкулти ултӑмӗш классенче те вӗренӳ результачӗсем япӑх мар.

Анчах ытти классенче вара вӗренӳ пахалӑхӗ япӑхрах. Ку вӑл дисциплина япӑх пулнӑ классенче ытларах палӑрать. Сӑмахран, V «А» класа кӑтартма пулать. Дисциплина енчен ку классенчи кайра пырать, шкула пӗр сӑлтавсӑр пыманнисем, вӗренӳре япӑх ӗлкӗрсе пыракансем кунта чылай. Ҫавна пула ӗнтӗ класс япӑх результатсем кӑтартать. Ҫапла вара 33 ачаран вырӑс чӗлхипе 13 ача «плохо» тата «очень плохо» отметкӑсем илнӗ. Ытти предметсемпе те япӑх отметка илнисем пур. Ҫакӑ вӑл шкул дирекцийӗ, уйрӑмах класс руководителӗ ҫак класпа ҫителӗксӗр ӗҫлонинчен килнӗ.

Хар ЛИСИН.
(«Чӑваш Коммуни» корр.).

Кӗркуннехи испытанине хӑварнисем пулчӗҫ

Шупашкарти Крупская ячӗпе тӑракан шкулти тӑваттӑмӗш классенче испытанисем майӑн 26-мӗшӗнче вӗҫленчӗҫ. Икӗ класра мӗнпурӗ 84 ача испытани тытнӑ. 76 ачана пилӗкмӗш класа куҫарнӑ. «Отлично» отметкӑсем илнисене пурне те похвальнӑй грамотӑсем панӑ. 8 ача испытани тытайман, вӗсене кӗркунне испытани тытма хӑварнӑ.

IV «А» класра вӗренекенсем (вӗрентекенӗ Кантышева юлташ) пур предметсемпе те лайӑххах ӗлкӗрсе пыни палӑрчӗ. Пуринчен ытла вырӑс чӗлхипе сӑмах вӗҫҫӗн пулнӑ испытани лайӑх иртнӗ.

IV «Б» класра (вӗрентекенӗ Рождественская юлташ) 41 ача вӗреннӗ. Ку класс IV «А» класпа танлаштарсан каярах юлни курӑнать. Кӗркуннехи испытание хӑварнисем те ку класра 6 ача.

М. В.

Комсомолецсен кросӗн срокне улӑштарнӑ

ВЛКСМ Центральный Комитечӗ комсомолецсен пичет кунӗ ячӗпе иртерекен массӑллӑ кросне ҫителӗксӗр хатӗрленнӗ пирки, вӑл кроса малтан йышӑннӑ пек, июнӗн пӗррӗмӗшӗнчен пуҫласа мар, урӑх срокра иртерме йышӑннӑ.

Комсомолецсен кросне иртермелли сроксене ҫӗнӗрен туса палӑртаҫҫӗ. Комсомол организацийӗсен хӑйсен мӗн пур тимлӗхне пулас кроса хатӗрленес тӗлӗшпе тренировкӑсем туса иртерессине ҫине хумалла. Ҫарпа физкультура ӗҫне вӑйсӑрлатмалла мар.

15 пин тенкӗ выляв укҫи тӳленӗ

Шӑхасанти перекет касси иртнӗ ҫулта ӗҫҫыннисене государство заемӗсем тӑрӑх мӗнпурӗ 26.575 тенкӗ выляв укҫи тӳленӗ. Кӑҫалхи 4 уйӑх хушшинче выляв укҫисене 15.850 тенкӗ тӳленӗ.

С. С.

Еҫе тата ӗҫ укҫи тӳлессине тӗрӗс организацилессишӗн

ВКП(б) XVIII конференцинче тунӑ докладра Маленков юлташ уйрӑмӑнах ӗҫе организацилес тата ӗҫ укҫи ыйтӑвӗсем ҫинчен нумай чарӑнса тӑчӗ. «Сдельщина тата премиллӗ система ӗҫ тухӑҫлӑхне хӑпартас ӗҫре, апла пулсан вара пирӗн пӗтӗм халӑх хуҫалӑхне аталантарассинче питех те кирлӗ майсем пулса тӑраҫҫӗ»,—терӗ вӑл.

Анчах, пирӗн хуҫалӑх работникӗсем ӗҫе тата ӗҫ укҫине тӳлессине организацилес тӗлӗшпе пачах ҫителӗксӗр ӗҫлеҫҫӗ. Заводсенче ҫак асӑннӑ ыйтусене йӗркелесе пыма ятарласа тунӑ отделсем пур. Вӗсем, нормӑсемпе расценкӑсемсӗр тата вӗсене ҫулталӑкра пӗр-ик хутчен тӗрӗсленисӗр пуҫне, урӑх нимӗн те тумаҫҫӗ. Еҫе тата ӗҫ укҫине тӗрӗс организацилес, сдельщина йӗркипе ӗҫлекенсене хӑйсен нормисене тултарса пыма мӗнле сӑлтавсем чӑрмантарса тӑнине палӑртас тӗлӗшпе пит те сахал интересленеҫҫӗ. Ҫавӑнпа ӗнтӗ, предприятисенче Маленков юлташ кӑтартса панӑ ҫитменлӗхсем пуринчен пӗрре те тӗлӗнмелли ҫук. Пирӗн предприятисенче уравниловкӑна пӗтермен-ха, хӑйсен нормисене тултарса ӗҫлеймен рабочисене ӗҫ укҫине искусственно ӳстерсе парас ҫӗрӗк практика халӗ те пур.

Предприятире сдельнӑй ӗҫлекенсен хисепӗ мӗн чухлӗ ытларах, вӗсем пӗрпек ӗҫсенче мӗн чухлӗ вӑхӑт нумайтарах ирттереҫҫӗ, ӗҫе мӗн чухлӗ лайӑхрах организациленӗ, — предприятин рентабельноҫӗ ҫавӑн чухлӗ пысӑкрах пулать. Мӗнле пурнӑҫласа пырать ха ҫаксене Ҫӗмӗрле комбиначӗ?

Комбинатӑн 1941 ҫулти планӗ тӑрӑх сдельнӑй ӗҫлекенсен удельнӑй виҫи кадровӑй рабочисен хисепӗнче 77,7 процент пулмалла, вӑл шутран ӗҫ укҫине прогрессивно-сдельнӑй майпа илекенсен шучӗ—16,4 процент; рабочисен 22,3 процентӗ повременнӑй системӑпа ӗҫлемелле, вӑл шутра повременно-премиальнӑй йӗркепе ӗҫлесси 6,5 процент йышӑнать.

Чӑннипе вара, планпа пӑхнӑ цифрӑсем пӗррӗмӗш кварталта ӗҫленипе килӗшсе тӑманни курӑнать. Акӑ ӗҫ укҫи фонднех илӗпӗр: сдельщинӑпа пурӗ 71,9 процент, вӑл шутран прогрессивнӑй йӗркепе 11,8 процент тӳленӗ. Ытти 28,1 процентне повременно тӳленӗ, тепӗр майлӑ каласан, вӑл планпа пӑхнинчен 5,8 процент ытла ӳссе кайнине пӗлтерет. Ку вӑл тата ҫакна кӑтартса парать: производствӑна кирлӗ пек организацилесе ярайманнине пула, сдельнӑй ӗҫлекен рабочисем хӑйсен чылай вӑхӑтне повременно ӗҫлесе иртернӗ. Прогрессивкӑпа ӗҫлессине тултараймании те рабочисене прогрессивнӑй ӗҫрен прогрессивнӑй мар ӗҫе часчасах куҫарнинчен килнӗ.

Комбинатри 2-мӗшпе 4-мӗш номерлӗ цехсенче апрель уйӑхӗнчи ӗҫ укҫи фондне мӗнле тыткаланине тӗрӗслесе тухнӑ. Тӳрех каламалла, асӑннӑ цехсенче ку тӗлӗшрен пит пысӑк йӗркесӗрлӗхсем пур. Илӗпӗр ҫакӑн пек тӗслӗх: 2-мӗш номерлӗ цехра станок ҫинче сдельно ӗҫлекен 35 рабочине станоксене настроить тунӑшӑн 336 тенкӗ те 67 пус тӳленӗ, ҫав вӑхӑтрах ку ӗҫе настройщиксен бригадийӗ тумалла пулнӑ. Станока настроить тума каякан вӑхӑта станочник ҫине простой шутласа ҫырмалла, ӗҫ укҫине куншӑн ӑна хӑйӗнпе тан разрядри повременно ӗҫлекен рабочи тарифӗн 50 процентӗ чухлӗ тӳлемелле. Матвеев тата Упрятов станочниксем станоксене хӑйсем настроить тума тивӗҫ, мӗншӗн тесен куншӑн вӗсене разряда ӳстерсе панӑ. Апла пулсан та вӗсене, ҫирӗплетнӗ йӗркене пӑссах, станоксене настроить тунӑшӑн повременно шутласа, 42 тенкӗ те 35 пус укҫа памалла тунӑ. Тюлмасова станочницӑн станока хӑйӗн настроить тумалла мар, анчах вӑл апрелӗн 18-мӗшӗнче станока настроить тӑвассипе 20 сехет (!) ӗҫленӗшӗн хӑйне тивмен укҫана 16 тенкӗ те 12 пус илме май тупнӑ, чӑннипе ӗнтӗ настройка ҫине кайнӑ вӑхӑт простой шутланмалла.

Малтанах каларӑмӑр: сдельнӑй ӗҫлекенсене простойшӑн ӗҫ укҫине хӑйсемпе тан разрядри повременщик тарифӗн 50 процентне тӳлемелле. Анчах, пур цехсенче те тенӗ пекех, ҫакна пӑхӑнмаҫҫӗ, повременно тӳлеҫҫӗ. Рабочи карточкӑра ҫапла ҫыраҫҫӗ вара: «Энерги ҫук вӑхӑтра цеха тасатса йӗркеленӗшӗн повременно тӳленӗ», е тата чӗртавар пулман, тесе майлаштаракансем те пур. Ҫакӑн пек меслетпе 2-мӗш номерлӗ цехра апрель уйӑхӗнчи ӗҫ укҫинчен 778 тенкӗ те 67 пус ытлашши тӳленӗ. Сдельно ӗҫлекенсене, хӑйсем тумалла пулман ӗҫсемшӗн, 255 тенкӗ те 24 пус тӳленӗ. Кӑна цех начальникӗсем рабочисене «кӳрентерес мар», ӑна «ӗҫлесе илме май парас» тата простойсене пытарса хӑварас, тесе тӑваҫҫӗ мӗн.

Тӑваттӑмӗш цехра ӗҫсем татах та начартарах. Кунта ӗҫ укҫи фондне унталла та кунталла тӑкаклаҫҫӗ. Пит нумай тӗслӗхсенчен хӑшпӗрне илсе пӑхӑпӑр. 5-мӗш разрядри столяр Курицын февральте 609 тенкӗ те 39 пус ӗҫлесе илнӗ, вӑл пысӑк квалификациллӗ столяр, анчах ҫапах та мастер ӑна, «ӗҫе лайӑх хӑнӑхса ҫитмен» тесе, виҫӗ куншӑн повременно тӳлеме ҫырса парать. Лимонов столяра та, февральте 792 тенкӗ те 12 пус ӗҫлесе илнӗскерне, ҫав шутпах виҫӗ куншӑн повременно илме ҫырса панӑ. Тарасов столяра «ӗҫе хӑнӑхса ҫитмен» тесе вара пӗр уйӑх хушши повременно тӳлесе пурӑннӑ, юлашкинчен вӑл ӗҫе пурпӗрех вӗренсе ҫитейменни курӑннӑ. Сдельно ӗҫлекен рабочисене пӗр вӑхӑтрах повременно тӳленӗ тӗлсем те пулкалаҫҫӗ.

Ӗҫ укҫи фондне тӗрӗсмар тӑкакланине кӑтартса паракан тӗслӗхсене кусемсӗр пуҫне те нумай илсе кӑтартма пулать. Вӑл йӗркесӗрлӗхсем кирлӗ документсене лайӑх туса пыманнинчен те килеҫҫӗ. Первичнӑй документсене — рабочисен листокӗсене типтерлӗ тултарса пымаҫҫӗ, вӗсенче тасатса ҫӗнӗрен ҫырнӑ тата тӳрлетсессӗн мӗншӗн тӳрлетнине ӑнлантарса паман тӗлсем пур.

Мӗн ҫинчен калаҫҫӗ-ха 2-мӗшпе 4-мӗш цехсенчи йӗркесӗрлӗхсем? Вӗсем пирӗн руководительсем ВКП(б) XVIII конференцийӗн решенийӗсене тӗплӗн ӑнланса илменнине уҫҫӑнах кӑтартса параҫҫӗ. Производствӑна ертсе пыракансен вӑл йӗркесӗрлӗхсем уравниловка патне илсе пыракан, ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерме тата продукцин хӑйне ларакан хакне йӳнетсе пыма чӑрмантаракан ҫӗрӗк практика пулса тӑнине ӑнланса илме тахҫанах вӑхӑт!

Комбинатра кӑҫалхи майӑн 1-мӗшӗнчен пуҫласа ҫӗнӗ нормӑсем кӗртнӗ. Хальччӗнхипе танлаштарсан, вӗсене вӑтам хисеппе, 5,1 процент ӳстернӗ. Нормировани ӗҫне лайӑх йӗркелесен, рабочисене ӗҫе тӗрӗс вырнаҫтарса тухсан, ӗҫе тата производствӑна тӗрӗс организацилесен, ҫӗнӗ нормӑсене кашни рабочиех тултарма пултарать. Ҫакна май халь тӗл пулакан йӗркесӗрлӗхсемпе ҫитменлӗхсене кӗске вӑхӑтрах пӗтермелле.

Юлашкинчен, ӗҫшӗн премиллӗ системӑпа тӳлесси ҫинчен каласа хӑвармалла. Квалификациллӗ рабочисене пулӑшас тӗлӗшпе повременно ӗҫлекен рабочисене ӗҫ укҫине тӗрӗс йӗркеленӗ премиллӗ системӑпа тӳлени экономикӑллӑ пысӑк тухӑҫ парать, вӑл сдельщинӑпа ӗҫлекенсене те хавхалантаракан май пулса тӑрать. Анчах та ку тӗлӗшпе Наркомлес ҫирӗплетнӗ положенинче, вырӑнсене Главк ярса панӑскерӗнче, пит пысӑк ҫитменлӗхсем пур. Ку положени тӑрӑх, квалификациллӗ рабочисене пулӑшакансене акӑ мӗншӗн премиллӗ системӑпа тӳлеҫҫӗ. Калӑпӑр, станоксем, вӗсене пула, нормӑпа пӑхнисӗр пуҫне простой тӑваҫҫӗ, пулӑшакан рабочисем хӑйсенчен килекен простойсене чакараҫҫӗ, тейӗпӗр. Ҫакӑншӑн вара вӗсене премиллӗ параҫҫӗ. Анчах ӑна станоксем ҫинче производство программине тата нормӑна тултарнипе те, ӗҫ тухӑҫлӑхӗпе те ҫыхӑнтармаҫҫӗ. Паллӑ-ҫке-ха: станок чарӑнмасӑр мӗн чухлӗ ытларах ӗҫлет, ҫавӑн чухлӗ вӑл кивелсе пырать, ҫавӑнпа пулӑшакан рабочисен те ӑна ытларах пӑхма лекет.

Пирӗн комбинатри станоксенчен нумайӗшӗ пӗр сменӑпа е икӗ сменӑпа, хӑшпӗрисем виҫӗ сменӑпа ӗҫлеҫҫӗ. Кунсӑр пуҫне станоксем тата чӗртавар ҫуккипе час-часах вӑхӑта ахаль тӑрса иртереҫҫӗ. Станоксем чӗртаварсем ҫуккипе, е ытти сӑлтавсемпе ӗҫлемен чухне вӗсене слесарьсем ремонт тӑваҫҫӗ, ҫак вӑхӑтпа усӑ курса слесарьсем простойсене нормӑпа ҫӗр процентчӗпех «пӗтерме» тӑрӑшаҫҫӗ. Юлашкинчен, ҫакӑншӑн хӑйсен ӗҫ укҫин уйӑхри тарифӗн 50 процентчӗ чухлӗ преми илеҫҫӗ. Производство планне илес пулсан, вӑл тулмасӑр юлса пырать.

Ҫапла ӗнтӗ, квалификациллӗ рабочисене пулӑшакансене ӗҫ укҫи тӳлессипе халь усӑ куракан положенинче пысӑк ҫитменлӗхсем пур. Премине ӗҫ укҫине механически ӳстерсе ярас шутпа кӑна параҫҫӗ, вӑл хавхалантаракан меслет пулса тӑмасть, уравниловкӑна хӗсӗнсе юлма май парать. Главкпа Наркомлесӑн ҫӗнӗ положени ҫинчен тарӑнӑн шутласа пӑхмалла.

В. ИВАНОВ.
Ҫӗмӗрле комбиначӗн старший экономисчӗ.

Колхоз сад-пахчинче

Ҫуркунне пулнӑранпа ӑна кашни кунах — ир те, каҫ та — колхоз пахчинче тӗл пулма пулать: ҫамрӑк йывӑҫсене тыта-тыта пӑхать, хӑрма пуҫланӑ туратсене каса-каса пӑрахать, питомникра йывӑҫсем чӗрӗлнине сӑнать, ҫӗнӗрен лартмалли йывӑҫсем валли шӑтӑксем чавать, парникри калчасем мӗнле ҫитӗннине тӗрӗслет. Хӗвеллӗ ӑшӑ кун пулсан вара пӗрре те вырӑнта ларма пӗлмест вӑл, пахчари йывӑҫсем патӗнчен хӑпаймасть. Вӑл яланах хавасланса юрлать:

Пахчи-пахчи,
Улма пахчи,
Улма ҫисе ӳсрӗмӗр.
Эх, ӳсрӗмӗр,
Ҫавӑнпа хӗрлӗ пултӑмӑр!

— Аван юрлатӑр ҫке эсир, Клементьев юлташ! — терӗмӗр эпир.

— Шутлӑр-ха хӑвӑрах, — терӗ вӑл, аллисемпе пахчари йывӑҫсем ҫине кӑтартса, — курӑр-ха, пилӗк гектар ҫинче улмуҫҫи пахчи хӑйӗн кӑтрасимӗс тумӗпе пӗтӗм таврана илем кӳрсе ларать. Йӗкӗр чышкӑ пек шултра панулмисем мӑяланса лараҫҫӗ. Шӑрҫаланса пиҫекен хурлӑхан тата вишня ҫырлисенчен ытарма ҫук тутлӑ шӑршӑ кӗрет. Йӑм хӗрлӗ пилеш, хуп-хура ҫӗмӗрт сапакисем хӑйсем патне илӗртеҫҫӗ. Ҫуллахи тӳлек каҫсенче колхозри яш-кӗрӗмсем пахчана тухнӑ. Сад тавралли аллеясем тӑрӑх вӗсем хуткупӑспа, мӑшӑрӑн-мӑшӑрӑн тытӑнса, хаваслӑ юрӑ юрласа ҫӳреҫҫӗ. Епле илемлӗ! Мӗн чухлӗ савӑнӑҫ!

— Ӑҫта-ха кунта панулмисем? Кунта ҫамрӑк йывӑҫсем кӑна-иҫ, — терӗмӗр эпир татах.

— Пулать! Кӗҫех ҫавӑн пек пулать акӑ пирӗн колхозра! — татса хучӗ Н. Клементьев.

Чӑнах та, ҫиелтен пӑхсан, ку сӑмахсенче нимех те ҫук пек, анчах вӑл колхозри сад-пахча ӗҫне тӑвакан бригадирӑн фантазийӗ, унӑн ӗмӗчӗ кӑна мар — вӑл унӑн пархатарлӑ ӗҫӗ, савӑнӑҫӗ.

Хальхи вӑхӑтра Калиновкӑри Калинин ячӗпе тӑракан колхозӑн сад-пахчийӗнче 287 тӗп улмуҫҫи, 103 тӗп хура слива, 260 тӗп хурлӑхан, пин тӗп ытларах хӑмла ҫырли йывӑҫҫисем ӳсеҫҫӗ. Вӑл йывӑҫсем, кӗркунне лайӑх пӑхса хӑварнӑранах ӗнтӗ, хӗллехи юр айӗнчен пурте сывӑ тухнӑ. Ҫамрӑк йывӑҫсене хӗл сиввинчен сыхласа хӑварас тӗлӗшпе тумалли ӗҫсене пурне те пурнӑҫланӑ. Хӑшпӗр ҫамрӑк улмуҫҫисен хӑрнӑ туратсем пулкаланӑ, вӗсене Клементьев юлташ пӗтӗмпех тасатса тухнӑ. Халь вӗсем йывӑҫ таврашӗнчи вырӑнсене ҫемҫетсе тухрӗҫ, малтан ҫемҫетсе кӗреплепе сӳрелерӗҫ, кайран вара тислӗк сарчӗҫ. Халӗ тата улмуҫҫисем хушшинче сухаласа пӑрҫа йышши культурӑсем акса хӑварма тытӑнчӗҫ. Капла туни ӗнтӗ пахча ҫӗрне ҫемҫетме, тӑпрара ҫамрӑк йывӑҫсене кирлӗ ҫимӗҫе пуянлатма пулӑшать.

Калинин ячӗпе тӑракан колхозӑн сад-пахчийӗ лайӑх вырӑнта. Пахчана ҫурҫӗрпе хӗвелтухӑҫ енчен вӑрман, хӗвеланӑҫ енчен ял хӳтӗлесе тӑраҫҫӗ. Кӑнтӑр енчен — хӗвел питти, ӑшӑ.

Сад-пахчинче мӗнпурӗ 12 ҫын ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсем пурте хӗл кунӗсенче сад-пахчи ӗҫне вӗренчӗҫ. Пахчана лайӑх ӳстерсе, йывӑҫсенчен хӑвӑртрах пысӑк тухӑҫлӑ та сӗтеклӗ ҫимӗҫсем илмелле тӑвассишӗн хавасланса ӗҫлеҫҫӗ.

— Кӑҫал ҫуркунне, юр кайнӑ вӑхӑтра, ҫамрӑк йывӑҫсем ӳснӗ ҫӗрти вырӑна ҫурхи шыв ҫурҫа тӑпӑлтарса каяссинчен лайӑх сыхларӑмӑр, — тет Клементьев юлташ.

Сад-пахчи ӗҫӗн тепӗр мастерӗ — 72 ҫулхи ватӑ карчӑк Наталия Мыльникова. Вӑл, мӗн ачаранпах сад ӗҫӗпе ӗҫлесе ӳснӗскер, колхоз пахчишӗн чӗререн тӑрӑшать, ҫамрӑксене вӗрентет. Пахча ӗҫне вӑл лайӑх пӗлет.

Кӑҫалхи ҫул, ҫамрӑк йывӑҫсене тӗрӗс-тӗкел пӑхса ҫитӗнтернипе пӗрлех, пахчаран 100 килограмран кая мар хӑмла ҫырли пухса илме ӗмӗтленеҫҫӗ.

С. СТЕПАНОВ.

Калиновка, Шӑхасан районӗ.

Выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес тӗлӗшпе лайӑх ӗҫлекенсем

Пӑрачкав районӗнчи «Серп и молот» колхоз ферминче лайӑх ӑратлӑ сысна амисем 27 пуҫ шутланаҫҫӗ. Ферма работникӗсем хушшинче лайӑх ӗҫлекен колхозниксем те сахал мар. Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин кандидачӗ С. Бухаленков юлташ 7 сысна аминчен 67 ҫӑвӑр пӑхса илнӗ. Ҫавӑншӑн ӑна авансла икӗ сысна ҫури панӑ. Ҫитес кунсенче тепӗр икӗ ама ҫӑвӑрламалла. Бухаленков юлташ хӑйӗн ӗҫне тӑрӑшса тӑвать, фермӑра ҫитменлӗхсене вӑхӑтра палӑртса, вӗсене ҫийӗнчех пӗтерме тӑрӑшать.

А. Страхов юлташ та хӑй ҫумне ҫирӗплетсе панӑ 8 сысна амине лайӑх пӑхса усрать. Халӗ вӗсенчен 59 ҫӑвӑр илнӗ. А. Кочетков юлташ ултӑ сысна аминчен 60 ҫӑвӑр илнӗ, вӗсем халь пурте лайӑх ӳсеҫҫӗ. Колхоз правленийӗ вӗсене лайӑх ӗҫленӗшӗн иккӗшне те авансла икшер сысна ҫури панӑ.

Иртнӗ ҫулта кашни сысна аминчен вӑтамран 14-шар ҫӑвӑр пӑхса илнӗ пулсан, кӑҫал малтан ҫӑвӑрланӑ сыснасенчен вӑтамран 10-шар ҫӑвӑр илнӗ. Фермӑра ӗҫлекен работниксен коллективӗ кӑҫал кашни сысна аминчен 18—20 ҫӑвӑр илес задача лартнӑ. Ҫакна пурнӑҫа кӗртес шутпа сысна амисене пӑхассине темиҫе хут лайӑхлатнӑ, сыснасен виҫи йӗркеллӗ ӳссе пырать. Витене яланах таса тытса усраҫҫӗ. Ҫамрӑк ҫӑвӑрсене минераллӑ апатсем параҫҫӗ. Ҫавӑн пекех сысна амисене вӑхӑтра чуптарса хӑварма тӑрӑшаҫҫӗ.

«Луч» колхоз ферминче ӗҫлекен В. Наумов юлташ та хӑйне хушнӑ ӗҫе тӑрӑшса тӑвать. Сыснасен продуктивлӑхне ӳстерес тӗлӗшпе ҫулленех пысӑк ӗҫсем туса пырать, нумай ҫулсем хушши вӑл малта пыракан фермӑсен опычӗсемпе усӑ курса ӗҫлет. Иртнӗ ҫулхине Наумов юлташ кашни сысна аминчен вӑтам шутпа 18,5 ҫӑвӑр пӑхса ҫитӗнтернӗ. Кӑҫал ун ҫумне 7 ама ҫирӗплетсе панӑ. Ҫак амасенчен малтанхи хут ҫӑвӑрласан 60 ҫӑвӑр илнӗ. Уйрӑм амасенчен 13—15-шер ҫӑвӑр илнӗ. Ҫамрӑк ҫӑвӑрсене лайӑх пӑхса усрать. Хӑшпӗр сысна амисен кашни ҫӑвӑр валли чӗчӗ ҫитмест, ҫавӑн пек чухне ҫӑвӑрсене ушкӑнпа тӑрантараҫҫӗ. Виҫӗ кунран пуҫласа 9 куна ҫитнӗ ҫӑвӑрсене ӗне сӗчӗпе тӑрантарать. Маларах ҫуралнӑ ҫӑвӑрсене концентратлӑ апатсем ҫине куҫарать, тӑвар, известь т. ыт. те парать.

Нумай йышлӑ ҫӑвӑрсен амӑшӗсене апат нормине ӳстерсе параҫҫӗ. Талӑкне 3,5 килограмм концентрат, 2,5 килограмм ҫӗрулми тата 3 килограмм чӗрӗ кӑшман, 5 килограмм клевер арпи параҫҫӗ.

Фермӑри ӗҫе лайӑх организациленӗшӗн, сыснасен продуктивлӑхне ҫулленех ӳстерсе пынӑшӑн Наумов юлташа 1941 ҫулти Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин участникӗ пулма ҫирӗплетнӗ.

М. ТОНЫШЕВ.

Плана ытлашшипех тултарчӗҫ

Шарыпка ялсоветӗнчи колхозсем государствӑна обязательнӑй йӗркепе ҫӑмарта парасси ҫинчен йышӑннӑ постановленине вӑхӑтра пурнӑҫлама тӑрӑшаҫҫӗ.

Колхозсемпе колхозниксен 1-мӗшпе 2-мӗш кварталсенче 5580 ҫӑмарта памалла пулсан, вӗсем 6141 ҫӑмарта парса, плана срокченех 110 процент ытла тултарчӗҫ. Уйрӑм колхозниксене илсен, Томка ялӗнче — А. Флегентов, Н. Волков, С. Тимофеев, Шарыпкӑра — Г. Иванов, Хирлепре — Н. Миронов. И. Ермолаев, П. Яковлев тата ытти юлташсем те хӑйсен 1941 ҫулти обязательствине 100 проценчӗпех пурнӑҫларӗҫ.

Элӗк р. **Н. ДМИТРИЕВ.**

Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин участникӗсем

МИТРИЧ ТЕОРИЙӖ

Вунӑ ҫул ытла каярах, вӑтӑр киллӗ Волчья Долина ялӗнче колхоз организациленсен, ватӑ Алексей Дмитриевич Рыбаков таварлӑ сӗт-ҫу ферминче пӑрусем пӑхас тӗлӗшпе ӗҫлеме пуҫланӑ.

Митрич (ҫапла чӗнеҫҫӗ ӑна колхозра) хӑйне панӑ ӗҫе тӑрӑшса тунӑ пулсан та, пит кӑмӑллах пулман. Ӗҫ акӑ мӗнре: вӑл лашасене пӑхма ӑста пулнӑ. Ҫапла шутланӑ вӑл хӑй, ҫаплах шутланӑ ялйышсем те. Чӑнах та, Митрича 1931 ҫулта конюх пулса ӗҫлеме уйӑрса лартсан, вӑл ҫак ӗҫе тӗлӗнмелле пысӑк ӑсталӑхпа туса пынӑ.

Иртнӗ вунӑ ҫул хушшинче пайтах тӗрлӗрен событисем пулнӑ. Пӗр хут ҫеҫ мар улшӑннӑ колхоз правленийӗн составӗ, улшӑннӑ лаша витинче ӗҫлекенсем, Волчья Долина ялӗ хӑй те палламалла мар улшӑннӑ. Митрич кӑна ҫак вунӑ ҫул хушши пӗрмаях конюх — «лашасен командирӗ» (ҫапла чӗнеҫҫӗ ӑна шуткӑлла) пулса ӗҫлет.

Калинин ячӗпе тӑракан колхозра, Митрич тӑрӑшнипе пула, лашасене пӑхас ӗҫе чи ҫӳлӗ пусӑма лартнӑ. Кунта, сайра-хутра йывӑрлӑхсем килсе тухнӑ тӗлсенче те, лашасен мӑнтӑрлӑхӗ вӑтамран кая пулнине никам та астумасть.

Витене кӗрсен Митрич, пуринчен малтан, хӑйӗн лашисене пӑхса тухать.

Малалла Митрич лаша апачӗсен запасне тӗрӗслет. Апат ҫителӗксӗр пулсан, ӑна турттарса хатӗрлет. Вӑл ӗҫ ҫителӗксӗррине пӗлмест, ӗҫ йывӑрришӗн ӳпкелешмест. Витере 34 лаша, вӗсене пурне те кирлӗ пек пӑхаҫҫӗ. Тӳрӗ кӑмӑлпа ӗҫлекен Митрич хӑйӗн пӗртен-пӗр помощникӗнчен те хӑй пекех тӑрӑшса ӗҫлеме ыйтать:

— Кунта пӗтӗм теори хӑвӑнтан килет, — тет Митрич. — Пар-ха пӗр-пӗр ҫынна лаша валли апат, вӑл пӗр лашана та йӗркеллӗн тӑрантараймасть, теприн вара ҫав апатпах икӗ лаша тутӑ пулать.

Ҫак теорине малалла аталантарса ярса, Митрич кӗске вывод туса парать: «Чи кирли вӑл — лашана вӑхӑтра ҫитерсе тӑрантарасси». Унтан хушса хурать: «ҫавӑн пекех выльӑх апатне перекетлес пулать».

Митрич выльӑх апатне мӗнтери перекетленине пӑхсан, просто тимӗр пӑрҫа пак хытӑ ҫын аса килет. Выльӑх апачӗ ытлашшипех ҫителӗклӗ пулсан та, ҫак тӗлӗнмелле старик ҫӗрте выртакан темиҫе курӑк пӗрчине пӗшкӗнсе ҫӗклеме ӳркенмест.

Митрич лашасене мӗнле шӑварни ҫинчен пӗр-ик сӑмах каласах пулать. Пысӑк мар Волчья Долина ялӗшӗн лашасене шӑварнӑ вӑхӑт чарӑнса ларнӑ сехете тӗрӗс лартса ямалли средство пекех шутланать, мӗншӗн тесен Митрич вӗсене яланах пӗр вӑхӑтра шӑварать.

Утмӑл пилӗк ҫула ҫитнӗ Митрич пӗтӗм чӗререн хавхаланса ӗҫлет. Колхоз правленийӗпе колхозниксем хӑйсен тава тивӗҫлӗ конюхне мӗнле юратни, хисеплени ҫинчен каламалли ҫук ӗнтӗ.

Анчах та, ҫаксем хыҫҫӑн, акӑ мӗн калама тивет: Митричпа кӑмӑлсӑр пулакан ҫынсем те тӗл пулаҫҫӗ. Вӗсен шутне, Митрич хӑй каланӑ тӑрӑх, «ҫырса илекеннисем» кӗреҫҫӗ. Ӗҫ акӑ мӗнре: Етӗрне районӗнче Митрич тахҫантанпах паллӑ конюх, хисеплӗ ҫын пулса тӑрать. Паллах ӗнтӗ, районри тата республикӑри работниксем унӑн ӗҫӗпе, унӑн меточӗсемпе, «секречӗсемпе» интересленеҫҫӗ. Митрич калаҫма юратман ҫын мар, анчах унӑн калаҫас кӑмӑлӗ хӑй патне пынӑ ҫын блок-нотпа карандаш туртса кӑлариччен кӑна пырать. Ҫакӑ вӑл акӑ мӗнрен килет: Митрич хӑйӗн ӗҫӗнче ҫырса ыттисемшӗн вӗренмелли, ҫырса илме тивӗҫли нимӗн те ҫук тесе шутлать, мӑнкӑмӑлланма юратмасть. Ун пек чухне вӑл кашни расрах хӑйӗн ҫирӗп позицийӗ ҫине куҫать:

— Мӗнле методсем пулччӑр унта... Мӗнле секретсем... Чи кирли — вӑхӑтра шӑвар, вӑхӑтра ҫитерсе тӑрантар...

...Районран Волчья Долина ялне Митрича 1941 ҫулти Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин участникӗ пулма кандидата ҫирӗплетни ҫинчен калакан хыпар пырса ҫитсен, ун ҫинчен ҫав Митричах чи кайран пӗлнӗ. Ҫак хыпара ӑна касхи апат ҫинӗ вӑхӑтра ывӑлӗ пӗлтерчӗ. Хаваслӑ туйӑмсем капланса килнӗ май, старик яланхи пек мар, хӗрӳллӗрех калаҫма пуҫларӗ. Вӑл вунӑ ҫул хушшинче витере мӗн пулса иртни, хӑй мӗн курни ҫинчен нумай каласа пачӗ. Хӑй халиччен мӗнле ӗҫлени ҫинчен те, халӗ мӗнле ӗҫлени ҫинчен те тӗплӗн каларӗ.

Ҫак вӑхӑтра унӑн ывӑлӗ шуткӑлла каларӗ:

— Атте, эсӗ кунта каласа пани ҫинчен тӳрех кӗнеке ҫырса кӑлармалла пулать вӗт, — терӗ вӑл.

Ҫакӑн йышши калаҫӑва кӗрсе каяс мар тесе, Митрич ман еннелле пӑхрӗ те, юриех ывӑннӑ пек сасӑпа каларӗ:

— Мӗн меточӗсем унта?.. Пӗтӗм ӗҫе вӑхӑтра ту, вот сана меточӗ-мӗнӗ.

* * *

Ҫывӑрма выртнӑ вӑхӑтра вунпӗр сехет ҫурӑ ҫитнӗччӗ. Митрич хуллен харлаттарса ҫывӑрать, эпир унӑн ывӑлӗпе Василипе нумай каласса лартӑмӑр. Урамра ҫил туллашать, ҫӑмӑр шӳтерет. Чей ҫырли йывӑҫҫин ҫара турачӗсем чӳрече ҫине пыра-пыра ҫапӑнаҫҫӗ, ҫывӑрса кайма чӑрмантараҫҫӗ. Эпир тарӑн ыйӑха кайса ӗлкӗреймен пулас, мӗншӗн тесен Митрич ҫывӑракан кровать чӗриклетнипе вӑранса карӑмӑр. Куҫсене уҫрӑмӑр та ҫакӑн пек картина куратпӑр: кровать ҫинче Митрич ларать, шав кӑлармасӑр, анчах та ҫавтери васкаса тумланать, ялта пушар пуҫланнӑ тесе шутлӑн.

— Эсӗ ӑҫта? — хуллен ыйтрӗ кӑмака ҫинче выртакан арӑмӗ.

— Лаша хуларан вунпӗр сехетре килнӗ, — ҫавӑн пекех хуллен каларӗ Митрич. — Икӗ сехетре ӑна шӑварас пулать, манса ан кайччӑр унта... Кая юлтӑм пулӗ...

Хуларан килнӗ лашана шӑварнипе шӑварманнине тӗрӗслес шутпа кӑна ҫакнашкал ҫиллӗ-ҫӑмӑрлӑ каҫра урампа пыракан Митрича умма тӑратса пӑхсан, хӑй тӗллӗнех ҫакӑн пек шухӑш килсе кӗрет:

— Чӑнах та, мӗн меточӗсем унта? Ҫын хӑйӗн ҫулпуҫӗ тата учителӗ панӑ кӑтартӑва пурнӑҫа кӗртсе пырать пулсан — тӳрӗ кӑмӑлпа тӑрӑшса ӗҫлет тата колхоз пурлӑхне, куҫ шӑрҫине сыхланӑ пек, сыхласа усрать пулсан, вӑл пур методсене те алла илет, унӑн умӗнче пур секретсем те уҫӑлаҫҫӗ.

...Урай хӑмисем ҫине хуллен пусса, Митрич арӑмӗ стена патне пычӗ, спичка чӗртрӗ, сехет циферблатне ҫутатрӗ те хӑйне хӑй каларӗ:

— Ҫук, кая юлман...

А. ДАЛЕКИЙ.

Волчья Долина ялӗ,
Етӗрне районӗ.

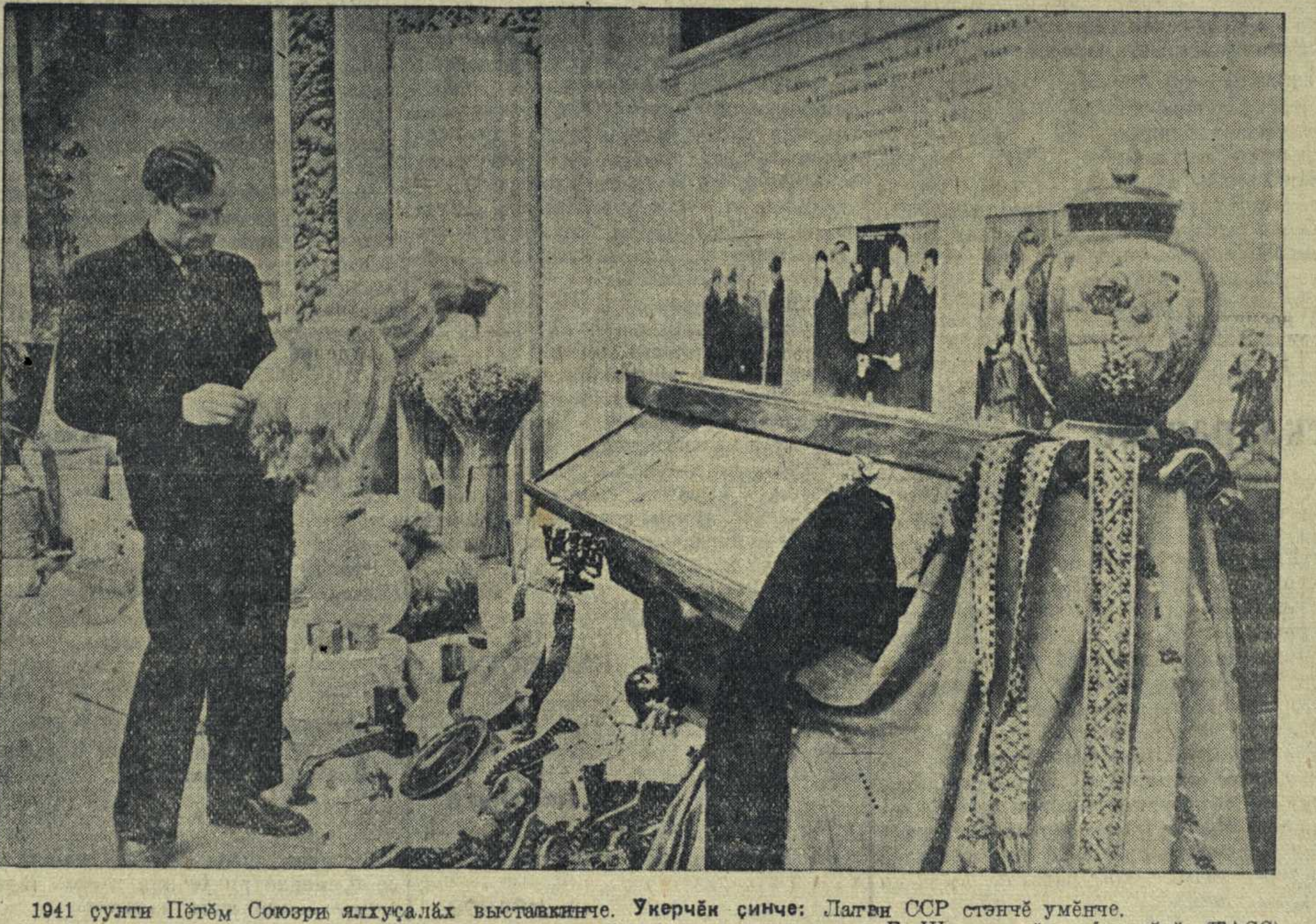

1941 ҫулти Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкинче. **Укерчӗк ҫинче:** Латви ССР стенчӗ умӗнче.
Г. Широков фото-ӳкерчӗкӗ. (ТАСС).

Ҫӗнӗ ҫӗрте

«За родину» колхоз 1940 ҫулта пуҫланса кайнӑ. Халӗ колхозра 47 хуҫалӑх. Вӗсем пурте Чӑваш республикинчен, Ҫӗрпӳ районӗнчи «Родина» колхозран куҫса килнӗ. Колхоз Карело-Финн СС Республикинче Элисинвара станцинчен виҫӗ километрта вырнаҫнӑ. Пуян пурнӑҫпа пурӑнаҫҫӗ вӗсем. Колхоза 688 гектар ҫӗр касса панӑ. Ҫак хушӑра колхоз ӗне ферми организациленӗ, унта 55 ӗне. Пурте Мускав облаҫӗнчи шултра йышши ӗнесем. Кунсӑр пуҫне ӗнесӗр куҫса килнӗ колхозниксене кашнинех ӗне туянма пулӑшнӑ.

Колхоза ҫӗнӗрен суртйӗрсем туса лартма государство 415 пин тенкӗ укҫа панӑ. Халӗ колхозниксем ҫӗнӗ пӳртсем лартма 4000 кубометр вӑрман хатӗрленӗ. Ҫураки пӗтсенех ҫӗнӗ пӳртсем лартма пуҫлаҫҫӗ. Тата ҫӗнӗрен куҫса килекен колхозниксем валли пӳртсем хатӗрлеҫҫӗ. Выльӑх-чӗрлӗх нумай. Анчах вӗсене пӑхма ҫынсем ҫитмеҫҫӗ. Строительствӑна хӑвӑртрах пуҫласа хӑвӑртрах пӗтерме ҫынсем ҫитменни кансӗрлет.

Колхоз майӑн 17-мӗшӗнче ҫуракине тухнӑ. Колхоз председателӗ А. В. Васильев юлташ каланӑ тӑрӑх, ҫуракине 7—8 кун хушшинче вӗҫлемелле. Вӑрлӑхсене пурне те яровизацилесе акаҫҫӗ. Иртнӗ кӗркунне акса хӑварнӑ ыраш калчисем питӗ лайӑх.

Выльӑхсем халӗ вӑрманта, уйра ҫӳреҫҫӗ. Колхоз вырнаҫнӑ ҫӗр — питӗ илемлӗ вырӑн. Вӑрман, вӑрман хӗрринче таҫтан-таҫтан ҫутӑлса выртакан тӑрӑ шывлӑ, нумай пулӑллӑ кӳлӗ. Вӗсем Чӑваш республикинчи ытти колхозниксене ҫӗнӗ ҫӗре килме чӗнеҫҫӗ.

Карело-Финн СС Республикинче ҫӗр нумай. Выльӑх-чӗрлӗх ҫителӗклӗ. Ҫӗнӗ пурнӑҫ тума государство укҫа, выльӑх-чӗрлӗх, вӑрлӑхсем ҫителӗклӗ парса пулӑшать.

М. ДАНИЛОВ—ЧАЛДУН.

Физкультурниксен кунне хатӗрленес ӗҫе вӑйлатмалла

Физкультурӑпа спорт ӗҫӗсен Чӑваш АССР Совнаркомӗ ҫумӗнчи комитечӗ майӑн 23-мӗшӗнче хулари спорт обществисенчи тата шкулсенчи физкультура работникӗсен канашлуне ирттерчӗ. Унта Пӗтӗм Союзри физкультурниксен кунне хатӗрленес ӗҫ мӗнле пыни ҫинчен сӳтсе-яврӗҫ.

Канашлура хулари спорт обществисемпе физкультура организацийӗсем ҫителӗксӗр ӗҫлени палӑрчӗ. Хӑшпӗр обществӑсемпе коллективсем физкультурниксен кунне хатӗрленме тытӑнман. ГТО тата БГТО значокӗсен нормисене парасси уйрӑмах юлса пырать. Кӑҫалхи пӗррӗмӗш кварталти ӗҫсен итогӗсем физкультура ӗҫӗ начар пынине кӑтартаҫҫӗ.

Ҫӗнӗрен физкультура коллективӗсем йӗркелес, спорт ӗҫне массӑллӑн сарса пырас ӗҫре пысӑк ҫитменлӗхсем пур. Республикӑра физкультура ӗҫне 20 пин ҫынна кӑна явӑҫтарнӑ, вӑл республикӑра пурӑнакан халӑх шутӗнчен 2 процент кӑна пулать.

Канашлура тухса калакансем ӗҫри ҫитменлӗхсене тӗплӗн тишкерсе тухрӗҫ. Вӗсем А. Семенов, Пахлова тата Игнатьева юлташсем ӗҫлекен шкулсенче физкультура ӗҫӗ япӑх пыни ҫинчен ытларах чарӑнса тӑчӗҫ.

Юлашкинчен канашлура физкультурниксен кунне ирттерес тӗлӗшпе тунӑ плана пӑхса тухрӗҫ. Вӑл план тӑрӑх физкультура ӗҫне вӑйлатма, районсенче физкультура активӗн канашлӑвӗсене, семинарӗсене ирттерме хулари активлӑ физкультурниксене ямалла тунӑ.

Канашлу физкультурниксен кунне хатӗрленнӗ май ҫуллахи спорт сезонне пысӑк пахалӑхпа ирттерме хушса хӑварчӗ. Вырӑнсенчи коллективсен ҫитес кунсенчех физкультура вӑййисене ирттермелли хатӗрсене тумалла, ӗҫҫыннисене спорт ӗҫне анлӑн явӑҫтарса пымалла. Физкультурниксен уявне ҫӗнӗ ҫитӗнӳсем тунипе кӗтсе илмелле.

ВЫСТАВКӐРА

(Экскурсант ҫырӑвӗ)

1941 ҫулти Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставки — колхозлӑ стройӑн аслӑ ҫӗнтерӗвӗсен виҫҫӗмӗш смотрӗ — хӑйӗн ӗҫне тытӑнчӗ. Майӑн 25-мӗшӗнче выставкӑн 59 павильонӗн алӑкӗсем пӗр харӑс уҫӑлса, колхозлӑ ялӑн представителӗсене, столица ӗҫҫыннийӗсене ырӑ сунса йышӑнчӗҫ.

Виҫҫӗмӗш кун ӗнтӗ ӗҫлет выставка. Ҫак колхоз академийӗнче кӑтартнӑ опытсемпе паллашма Совет Союзӗн пур кӗтесӗсенчен те куллен темиҫе пиншер ҫын килме тытӑнчӗҫ. Выставкӑн проспекчӗсем, аллейисем тӑрӑх пӗр вӗҫӗмсӗр халӑх иртет: узбексем, украинецсем, таджиксем, вырӑссем, грузинсем, тутарсем, чӑвашсем тата ытти нумай тӗрлӗ халӑхсем. Вӗсем хушшинчех ҫӗнӗ совет гражданӗсене — литовецсене, эстонецсене, латышсене асӑрхатӑн.

Эпир тӗлӗнмелле илемлӗ хулара. Акӑ колхозсен площачӗ. Площадь йӗритавра союзлӑ республикӑсен павильонӗсем вырнаҫнӑ, вӗсем тӗрлӗрен тӗслӗ — ҫутӑ, йӑм шурӑ, шупкарах тӗслӗскерсем — ытарма ҫук мӑнаҫлӑн курӑнса лараҫҫӗ.

Ҫак площадьре, ытти союзлӑ республикӑсен павильонӗсем хушшинче пирӗн аслӑ ҫулпуҫ Сталин юлташ ӳссе ҫитӗннӗ ҫӗршыв — хӗвеллӗ Грузи павильонӗ пур. Ун ҫинче рубин ҫӑлтӑр йӑлтӑртатать. Павильон умӗнче скульптура — колхозник, колхозница тата ҫамрӑк пионер, — вӗсем ҫемҫе те ҫӗкленӳллӗ хумханупа малалла ыткӑнарах, савӑнӑҫлӑн пӑхса тӑраҫҫӗ. Ҫав скульптура вӑл — Советлӑ Грузин социализмлӑ уйхирӗсен тулли чӗрҫийӗн символӗ.

Экскурсантсен ушкӑнӗсем ҫак павильон патӗнчен татӑлма пӗлмеҫҫӗ. Павильон алӑкӗ умӗнче халӑх вӗҫӗмсӗр черетленсе тӑрать. Пурте вӗсем чи малтан аслӑ Сталин ӳссе ҫитӗннӗ ҫӗршывӑн пуянлӑхӗсемпе паллашма тӑрӑшаҫҫӗ.

Павильон залӗсене кӗрсенех, сирӗн куҫӑрсем умне паянхи Грузия хӑйӗн пуянлӑхӗсемпе тухса тӑрать. Мӗн-мӗн ҫук-ши ҫак ылттӑн ҫӗршывра? Акӑ, электричествӑллӑ карттӑ, кашни кнопка пусмассерен сирӗн куҫӑрсем умне Грузири пуянлӑхсем тухса тӑраҫҫӗ: марганец, ҫӗркӑмрӑкӗ, нефть, сланецсем, молибден, ылттӑн, мрамор, гранит, мышьяк, цинк, вольфрам, хаклӑ йышши йывӑҫсем, тирсем т. ыт. те.

Грузи ҫӗршывӗнче революциччен пысӑк предприятисем шачах пулман. 1921 ҫулта Грузире Совет влаҫӗ пуҫлансан тин вӑл хӑйӗн илемлӗхне, тулли пурнӑҫ пултарулӑхне кӑтартма тытӑннӑ. Ҫӗршывра халӗ кирек ӑҫта пырсан та талккишпех электростанцисем ӗҫлеҫҫӗ.

Йывӑр индустрири улшӑнусем пекех, грузин ялӗсенче те калама ҫук пысӑк ҫитӗнӳсем пулнине павильонри ҫӗршер экспонатсем, документсем питех те уҫҫӑн кӑтартса параҫҫӗ.

Акӑ, Колхидӑна кӑтартакан диорама. Колхида — Поти хули ҫывӑхӗнчи Рион айлӑмлӑхӗ. Унӑн лаптӑкӗ 220 пин гектар. Колхида айлӑмне йӗритаврах сӑрт-ту шывӗсем юхса кӗнӗ майӗпе, унта пырса кӗрейми шурлӑхсем, кӳлӗсем пулса тӑнӑ. Маляри сарӑлнӑ. Ҫынсем вилсе пынӑ. Ҫапла иртнӗ ӗмӗрсем.

Экскурсовод экектрокнопкӑна пусать, ҫутӑ сӳнет, авалхи Колхида панорамин макечӗ майӗпен ҫаврӑнса пырать те, экскурсантсем умне Колхидӑн иккӗмӗш фази тухса тӑрать. Ку вӑл ҫак пуян вырӑнта культурӑллӑ ҫӗрӗҫ пуҫласа яма хатӗрленнӗ тапхӑр. Кунта пиншер ҫынсем, инженерсем, хальхи техникӑпа усӑ курса, ӗмӗрхи шурлӑхсене типӗтсе, Колхидӑна пирӗн аслӑ ҫӗршывӑн тӗлӗнмелле илемлӗ кӗтесӗ туса хурас тӗлӗшпе хастарлӑн ӗҫленине кӑтартнӑ.

Диорамӑн виҫҫӗмӗш фази ӗлӗкхи шурлӑхлӑ вырӑнсенче халӗ субтропика сачӗсем ешӗрсе ӳснине, «Потора — Поти» ятлӑ переселенчески колхоз строительствине кӑтартса парать. Колхозра — водопровод, электростанци, мунча, гостиница т. ыт. те. Колхозниксен ҫурчӗсемпе поселок урамӗсем симӗс ешӗл йывӑҫсем ӑшне путнӑ. Сарлака урам тӑрӑх ҫӗнӗ ҫуртсем тӑсӑлса ларнӑ. Террасӑсем ҫинче чей тӗмисем, лимон, мандарин йывӑҫӗсем ӳсеҫҫӗ. Колхоз паркӗнче аслӑ Сталинӑн скульптури таҫтан курӑнса ларать.

Хӗвеллӗ Грузин дворецӗ! Ҫакӑнта мӗн пуррине пӗтӗмпех кӑтартса парас тесен, живописец мӗнле сӑрласа кӑтартса пама пултарнӑ пулӗччӗ-ши? Темӗн пысӑккӗш арбузсем, темӗн тӗрлӗ паха йывӑҫулмисем. Ҫемҫе те илемлӗ ҫырла-ҫимӗҫсен, чей шӑршисем ҫапаҫҫӗ.

Эпир кантӑкран тунӑ оранжерейӑна кӗретпӗр. Кунта тӗлӗнмелле илемлӗх тӗнчи. Йывӑҫсем ҫинче, кӗҫ-вӗҫ татӑлса анас пек, тутлӑ шӑршӑллӑ лимонсем, апельсинсем ҫакӑнса тӑраҫҫӗ.

Грузия — аслӑ Сталинӑн тӑван ҫӗршывӗ — Сталинла Конституци хӗвелӗ айӗнче чечекленсе ӳссе сарӑлать.

Выставкӑна пынӑ ҫын, паянхи ялӑн сӑн-сӑпатне лайӑхрах тавҫӑрса илсе, ҫав пысӑк улшӑнусене тарӑнраххӑн курма пултартӑр тесе, выставкӑн «Новое в деревне» уйрӑмне кӗнӗ ҫӗрте кивӗ саманари хресченӗн хӗнхурлӑ пурнӑҫне кӑтартса паракан темӗн пысӑккӑш картинӑсем аякранах курӑнса тӑраҫҫӗ.

Патша Российӗнче ҫӗр — хресченӗн пӗтӗм пурнӑҫӗн тӗрекӗ — харампыр помещиксемпе кулаксен, попсен аллинче пулнӑ. Революциччен помещиксемпе монастырьсем тата кулаксем хӑйсен аллинче 232,5 миллион гектар ҫӗр тытса тӑнӑ, ҫав вӑхӑтрах пӗтӗм ӗҫхресченӗсен аллинче 134,7 миллион гектар ҫеҫ пулнӑ. Хресченсем помещиксемпе кулаксене ҫулленех «ҫӗр тара илнӗшӗн» 500 миллион тенкӗ тӳлесе тӑнӑ.

«Новое в деревне» хапхинчен кӗрсенех экскурсант малтан ялсоветне кӗрет. Пӗр хутлӑ чул ҫуртӑн тӑрринче — РСФСР гербӗ. Ялсовет ҫуртӗнче — 4 пӳлӗм: председатель кабинечӗ, тӗрлӗрен ыйтусемпе пыракансене йышӑнмалли пӳлӗм, комиссисем ӗҫлемелли пӳлӗм тата почта. Выставкӑна курма килнӗ ҫын ялсовет ҫуртне мӗнле кӑтартуллӑ йӗркеленине анчах мар, пирӗн ҫӗршыври малта пыракан ялсоветсенчен пӗри — Крым АССР-чи, Тельман районӗнчи Курманск ялсовечӗ мӗнле ӗҫленипе хӑй курса паллашать.

Эпир икӗ хутлӑ пысӑк та илемлӗ ҫурта кӗретпӗр. Ку вӑл — шкул, Мускав облаҫӗнчи, Звенигород районӗнчи Большевяземск туллимар вӑтам шкулӗ. Классенче педагогикӑпа шкул гигиенине ҫирӗп асра тытса тунӑ йӗркелӗхе кашни утӑмра асӑрхатӑн. Классенче тӗрлӗ тӗслӗ чечексем ешӗрсе ӳсеҫҫӗ. Шкул ҫуртӗнче кӑҫал иртнӗ ҫулхисенчен чылай уйрӑмлӑхсем пур. Кунта тата малта пыракан шкулсем хӑйсен участокӗсенче вӗренӳллӗ-опытлӑ ӗҫсене мӗнле организациленнине кӑтартса пама икӗ зал ҫӗнӗрен йӗркеленӗ.

Колхозлӑ ялӑн тӗрлӗрен учрежденийӗсене мӗнле организацилесе, мӗнле ӗҫлеме кирлине выставка посетителӗ пӗтӗмпех малта пыракан колхозсен примерӗсем ҫинче курать. Выставкӑра «Ҫӗнӗ ялӑн» учрежденийӗсене, предприятийӗсене Совет Союзӗн ялӗсенче халӗ пур ҫӗрте те курма пулать, е хӑшпӗрисем халлӗхе ҫук пулсан та, вӗсем кӑҫалах, е килес ҫулах пулмаллискерсем. Ку вӑл — ҫӗнӗ, совет ялӗ. Кунта совет хресченӗсен пурнӑҫӗнче юлашки ҫулсем хушшинче пулнӑ аслӑ улшӑнусене, малта пыракансен опычӗсене натурӑпа кӑтартса панӑ.

Ҫырла-ҫимӗҫ йывӑҫҫисем пӗтӗм выставкӑн территорине хупласа тӑраҫҫӗ. Сад йывӑҫҫисен аллейисем выставкӑра пӗтӗмпе 15 километра яхӑн тӑсӑлаҫҫӗ. Ҫавтери илемлӗ те пысӑк сад!

«Садоводство» павильонне кӗнӗ чухне чи малтанах чечеке ларнӑ панулми садне кӑтартакан панно курӑнать. Панно умӗнче аслӑ ученӑй Иван Владимирович Мичуринӑн скульптури. Ҫав скульптурӑн пьедесталӗ ҫинче унӑн сӑмахӗсене ҫырса хунӑ: «Мы не можем ждать милостей от природы; взять их у нее — наша задача». Ҫапла каланӑ, ҫак правилӑна ялан асра тытса ӗҫленӗ хӑйӗн пурнӑҫӗнче пӗтӗм тӗнчипе мухтава тухнӑ аслӑ генетик селекционер И. В. Мичурин. Хӑйӗн 60 ҫул хушши пынӑ творчествӑллӑ ӗҫӗнче вӑл сивӗ ҫанталӑк условийӗсенче паха йышши ҫӗнӗ ӳсен-тӑрансене мӗнле майпа ҫитӗнтерсе пымаллине пӗтӗм этемлӗхе кӑтартса панӑ.

Аслӑ ученӑй хӑйӗн ӗмӗрӗнче ҫырла-ҫимӗҫ йывӑҫҫисене темиҫе ҫӗршер сорт ытла ҫӗнӗрен тунӑ. Унӑн памятникӗ тавра ытарма ҫук паха ҫимӗҫсен йывӑҫҫисем 700 сорт ытла ӳсеҫҫӗ.

Революциччен Российӑра сад-пахча ӗрчетес тӗлӗшпе ӗҫлекен опытлӑ учрежденисем 5 ҫеҫ пулнӑ. Халӗ пирӗн ҫӗршывра ҫак ӗҫ мӗнле анлӑн сарӑлса пынине выставка питех те лайӑх кӑтартса парать. Сталинла пятилеткӑсен тапхӑрӗнче пахча-ҫимӗҫ ӗрчетес ӗҫ ҫурҫӗрти районсенче анлӑн сарӑлчӗ.

Павильонри диаграммӑсем сталинла икӗ пятилетка хушшинче ҫурҫӗрти садсен талккӑшӗ 12 пин гектара ҫитнине кӑтартса параҫҫӗ. Сахалинра, Нарымра, Камчаткӑра, Игаркӑра садсем ҫитӗнсе ларнӑ.

Совет влаҫӗ пулнӑранпа пирӗн ҫӗршывра сад вырӑнӗсем икӗ хут ытла ӳснӗ. 1913 ҫулта — 655 пин гектар пулнӑ, 1939 ҫулта 1350 пин гектара ҫитнӗ.

Экскурсант павильона кӗрсенех, пӗрремӗш стэнд тӑрӑх илемлӗн майлаштарса хунӑ темӗн тӗрлӗ ҫырла-ҫимӗҫсене курать. Кунта тӗрлӗрен сорт йывӑҫулмисем, грушӑсем, чиесем, черешня, слива, абрикос, ҫӗрҫырли, хӑмла ҫырли, хурлӑхан, крыжовник, мандарин, лимон, апельсин, виноград т. ыт. те. Вӗсем пурте Совет Союзӗнче ҫитӗнеҫҫӗ.

Садсем, ҫырла-ҫимӗҫ пахчисем ӗрчетес ӗҫ пирӗн анлӑ ҫӗршывӑн пур кӗтессисенче те вӑйлӑн сарӑлса пырать. Мичурин вӗрентӗвӗ пурнӑҫа анлӑн кӗме тытӑнчӗ.

Анчах та вӑхӑт ҫитӗ — ун чухне вара пӗтӗм ҫӗршыв мичуринла сад пек садсен ӑшӗнче ешӗрсе ларӗ, пӗтӗм ялхуҫалӑхӗ ҫак выставкӑра кӑтартнӑ пек рекордлӑ тухӑҫлӑ пулӗ, кашни колхоз — выставкӑри «Ҫӗнӗ ял» пек, ҫӗршыври кашни хула тӗлӗнмелле хула — выставка пек пулса ҫитӗҫ...

...Ҫапла шутлать хӑйӗн ӗҫӗн аслӑлӑхне туйса илнӗ кашни ҫын, сталинла саманара пурӑнакан ҫӗнӗ этем. Выставкӑра мӗн кӑтартса панӑ — вӗсем пурте кашни колхозрах пулса ҫитмелли япаласем.

Хамӑрӑн пурнӑҫа хальхинчен темиҫе хут илемлӗрех тӑвассишӗн кӗрешессинче ҫак выставка вӑл кашнинех татах та хастарлӑрах ӗҫлеме вӗрентет, ҫӗнӗрен ҫӗнӗ ҫитӗнӳсем тума практикӑллӑ паха меслетсем кӑтартса парать.

А. ФЕДОРОВ.

Мускав, майӑн 27-мӗш.

Крит утравĕшĕн тинĕс çинче пыракан çапăçу çинчен тĕплĕн пĕлтерни

ЛОНДОН, майăн 28-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентствин ятарласа кайнă корреспонденчĕ — Англин Вăтаçĕр тинĕсĕнчи флочĕн суднисенчен пĕрин çинче ларса çӳрекен корреспондент — Крит утравĕ патĕнчи çапăçу çинчен çапла калать: çак çапăçу вăл — сывлăшри вăйсемпе тинĕсри вăйсем хушшинче хăçан та пулин пулса иртнĕ çапăçусенчен чи пысăк çапăçу. Çак çапăçура англичансен икĕ крейсерĕпе тăватă эсминецĕ пĕтни, тет корреспондент, акă мĕнрен килет: çак суднăсене авиаци пулăшу паман, вĕсем Германи тĕрлĕ йышши питех те нумай самолечĕсенчен зенитнăй артиллерипе кăна хӳтленме пултарнă.

Майăн 20-мĕшĕнче ирхине Крит утравĕ çине сывлăшран десантсем анса юлма пуçласан, тет корреспондент, Англин çар суднисем 20 судно, Канипе Гераклион çыранĕсене хӳтлес тесе, Эгейски тинĕсе тухнă. Ыран майăн 20-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи флочĕ çине Германин 8 торпеднăй катерĕ пырса тапăннă. Çапăçу вăхăтĕнче сахалтан та нимĕçсен виçĕ катерне путарнă. Англин «Джуно» эсминецĕ çине бомба пырса ӳкнĕ, эсминец çийĕнчех путнă. Ыран майăн 21-мĕш тенĕ чух çĕрле çакă палăрнă: противник тинĕсĕн утрав çине десант антарса хăварма хăтланнă, Германи войскисене турттарса пынă суднăсен караванне англичансем пĕтĕмĕшпех пĕтерсе тăкнă. Англи суднисен пĕр пайĕ противника шыраса, çурçĕр еннелле, Милос утравĕ патнелле кайнă. Противникăн пикировка тăвакан бомбардировщикĕсем мĕн ирттенпе пуçласах çав суднăсене атакăлама тытăннă. Англин тăватă крейсерĕпе виçĕ эсминецĕ противник самолечĕсем çине персе тăнă. Унтан çурçĕр енче Италин транспортсене хӳтлесе пыракан эсминецне курнă. Англи суднисем çийĕнчех пеме пуçланă, транспорт суднисене виçĕ суднăна путарнă. Эсминец тарма пуçланă. Çак вăхăтра Англин Ионически тинĕсре пулнă йывăр крейсерĕсем çăмăл суднăсене пулăшма Китирски пролива пырса кĕнĕ. Противник самолечĕсем кунĕпех вăйлăн бомбăсем пыра-пыра пăрахнă. 13 сехет те 30 минутăра пикировка тăвакан бомбардировщик иккĕмĕш эсминеца — «Грейхаунда» путарнă. Малалла сывлăшран пырса пăрахнă бомбăсем тивнипе «Глостер» тата «Фиджи» крейсерсем, «Келли» тата «Кашмир» эсминецсем путнă. Çак карапсем ун чухне нимĕçсем оккупациленĕ Малеми аэродромĕ çине персе тăнă тата «Фиджи» çинчен çăлăнса юлнă çынсене карапсем çине пухас тĕлĕшпе ĕçленĕ пулнă. «Кимберлей» эсминец путнă карапсем çинчен çăлăнса юлнă 250 çынна шывран туртса илнĕ, вĕсене порта илсе çитернĕ. Çак эсминец çине те противник хаяррăн бомбăсем пыра-пыра пăрахнă. Çавăн пекех тата çакă палăрнă. противник самолечĕсене хирĕç пыракан кĕрешӳре крейсерсене пулăшса тăнă икĕ линкора та сиен кӳнĕ. Çак çапăçу вăхăтĕнче Германи самолечĕсем татти-сыпписĕр пур еннелле те вĕçсе çӳренĕ, аякра вара Германин транспорт самолечĕсем Малеми аэродромĕпе Антикитир утравĕ тата Германин çывăхри ытти базисем хушшинче икĕ линипе татти-сыпписĕр вĕçсе çӳренине курма пулнă.

Рузвельт сăмахĕ

ВАШИНГТОН, майăн 28-мĕш. (ТАСС). Майăн 27-мĕшĕнче радио тăрăх тухса каланă сăмахра Рузвельт çапла паллă тунă: халь пыракан вăрçă тĕнчере пуçпулса тăрассишĕн пыракан вăрçă пулса тăчĕ, кучухнехи Германия çавăн пек пуçпулса тăма тăрăшать. Тĕнĕл держависен тинĕссене хăйсем контроллесе тăрас тĕллеве пурнăçа кĕртме Англине туртса илмелле. Атлантика океанĕшĕн пыракан çапăçу Çурçĕр полюсĕн шывĕсем патĕнчен Антарктика патне çитнех сарăлса пырать. Хальхи вăхăтра, тенĕ Рузвельт, Англин суту-илӳ флотне кӳрекен çухатусем Англири суднăсем тăвакан верфьсен производствăллă мощноçĕнчен виçĕ хут пысăкрах. Çакна хирĕç Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсем пĕр вăхăтрах икĕ тĕрлĕ мера йышăнма — суту-илӳ тумалли суднăсен строительствине васкатма тата тинĕс çинчи çухатусен хисепне чакарас тĕлĕшпе пулăшу пама пултараççĕ.

Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен нациллĕ политики, Рузвельт каланă тăрăх, акă мĕнре: пĕрремĕшĕнчен, тинĕссем çинче Германия пуçпулса тăма тăрăшнине хирĕç активлăн кĕрешмелле. Çакăнпа пĕрлех вăл Исландине оккупацилени тата Гренландире Германи базине туса хуни США умне хăрушлăх кăларса тăратни çине, çавăн пекех тата Азорски утравсемпе Зеленăй Мыс утравĕсем çинче Германия пуçпулса тăрас хăрушлăх пурри çине кăтартса панă. Иккĕмĕшĕнчен, Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсем Англине, Германине хирĕç алла хĕçпăшал тытса кĕрешекен çĕршывсене пур майсемпе те пулăшу параççĕ.

Юлашкинчен Рузвельт çапла каланă: эпир Америка интересĕсем çине килсе тапăнас хăрушлăх ăçта тата хăçан пулнипе пулманнине, США хăрушсăрлăхĕшĕн хăрушлăх тухса тăнипе хăрушлăх тухса тăманнине хамăршăн хамăр татса парăпăр. Хамăр çине килсе тапăнакансене сирсе ярас ĕçре хамăрăн хĕçпăшаллă вăйсемпе усă курасси умĕнче те чарăнса тăмăпăр.

Рузвельт декларацийĕ

ВАШИНГТОН, майăн 28-мĕш. (ТАСС). Хăйĕн выступленийĕ умĕн Рузвельт деклараци пичетлесе кăларнă. Çав декларацире Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсенче вĕçĕ-хĕррисĕр чрезвычайлă положени туса хуни çинчен пĕлтернĕ. 1939 çулти сентябрĕн 8-мĕшĕнче, тенĕ декларацире, Европăра вăрçă пуçланнă май деклараци пичетлесе кăларнă, çав деклараци çĕршывра пĕр енчен чрезвычайлă положени туса хуни çинчен пĕлтернĕ тата «мирлĕ вăхăтри полномочисен чиккисенчен тухмасăр наци оборонине çирĕплетмелли» мерăсене палăртса хунă. Событисем малалла аталанса пыни, тенĕ декларацире, çакна кăтартса парать: халĕ пыракан вăрçăра тĕнĕл держависен тĕллевĕсем çак çĕршывсем вăрçă пуçламĕшĕнче каласа пĕлтернĕ тĕлловсем çинче чарăнса тăмаççĕ.

Кучухнехи обстановка çапла тума хушать: Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсемпе Хĕвеланăç полушарийĕшĕн хăрушсăрлăх туса хурас тесе, США правительствин çар хăвачĕ тĕлĕшĕнчи ыйтусенче мирлĕ вăхăтри полномочисем çинчен урăх мероприятисем [illegible] пулать. Çав мероприятисем Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсене «Хĕвеланăç полушарине тăшманла йĕри-тавралăхпа хупăрласа илес е ун çине килсе тапăнма базăсем тăвас тĕлĕшпе тăвакан пур ĕçсене те çийĕнчех тата тагăклăн пĕтерсе тăкма» май паракан мерăсем пулма тивĕçлĕ.

Рига хули — Латви ССР столици.
Ӳкерчĕк çинче: хула варри.
Д. Чернов фото-ӳкерчĕкĕ (ТАСС).

Парксемпе садсем çуллахи вăхăтра

Юлашки çулсенче Шупашкар хула Совечĕ урамсене йывăçсем лартса симĕелетес, парксене, садсене чечексем лартса илемлетес тĕлĕшпе чылай пысăк ĕçсем турĕ. Атăл хĕрринчи ту хĕррине (пристаньсем тăнă тĕле) çеремпе симĕслетсе, тĕрлĕрен йывăçсем лартса ӳстернĕ. Кинотеатр тĕлĕнчи площадьре тĕрлĕрен чечексен пахчине тунă. Парксенче, садсенче, скверсенче кăçал мĕн пурĕ 120 пин тĕп çурăлакан илемлĕ чечексем, йывăçсем лартма палăртнă. Хальхи вăхăтра 130 тĕп çака лартнă.

Кивĕ çăва çинчи хурăнлăхра пысăк парк организациленĕ, унта кашни кунах ĕççыннисем канаççĕ, таса сывлăшпа сывлаççĕ, вăхăта культурăллă та савăнăçлă ирттереççĕ.

Парка кĕнĕ çĕрте тата ташламалли площадка патĕнчи аллейăсен икĕ енĕпе кăçал пысăк вазăсем туса лартнă. Вăл вазăсенче илемлĕ çурăлакан, тутлă шăршлă чечексем ӳсеççĕ. Парк картине тата хапхисене сăрласа илемлетнĕ.

Хĕрлĕ площадьре Пионерсен çурчĕн паркĕ. Кунта шкул ачисене, çавнашкалах шкул çулне çитмен пĕчĕк ачасене вылямалли, усăлса çӳремелли, вăхăта савăнăçлă ирттермелли япаласем нумай. Кăçал кунта çĕнĕ площадкăсем пулаççĕ. Пĕчĕк ачасене валли пăшал пеме вĕренмелли тир, библиотека, вуламалли пӳлĕм, катачи ярăнмалли чучусем пулаççĕ. Кусемсĕр пуçне тата аслăрах çулхи ачасене вылямалли аттракционсем, крокет вăййисене вылямалли площадкăсем, инструментсем тума палăртнă. Ачасен паркĕнче кашни кунах кафе ĕçлет.

Крупская ячĕпе тăракан садри сцена çинче государство филармонийĕ çу каçиччен 40 концерт лартма палăртнă, юрăпа ташăсен ансамблĕн выступленийĕсем пулаççĕ. Кусемсĕр пуçне тата Хусантан, Горькирен, Челябинскран тата ытти хуласенчен чĕнсе илнĕ эстрадăпа цирк бригадисен выступленийĕсем, вырăнти самодеятельность кружокĕсен нумай вечерĕсем пулаççĕ. Хулари парксемпе садсем июнĕн 1-мĕшĕнче уçăлаççĕ.

М. В.

Колхоза кĕреççĕ

ИШЛЕИ. Катраç ялсоветĕнчи единоличниксем çураки вăхăтĕнче колхоза кĕме тытăнчĕç. Çак кунсенче 12 хуçалăх колхоза кĕнĕ.

Н. ВАСИЛЬЕВ.

* * *

ВАРМАР. Урнарти «Победитель» колхоза 5 хуçалăх кĕчĕç.

А. ИВАНОВ.

Армян литературин классикĕ

Акоп Акопян, армянсен паллă поэчĕ, 75 çул каялла—1866 çулти майăн 30-мĕшĕнче — Гянджа (халĕ Кировабад) хулинче çуралнă. Унăн ашшĕ чухăн ремесленник пулнă. Акопян чи малтанах приходски шкулта вĕреннĕ. Унтан вĕренсе тухнă хыççăн гимназие кĕнĕ, унтан ăна революциллĕ движение хутшăннăшăн кăларса янă: çак çамрăк поэт вара Александр III патшана хирĕçле прокламаци çырнă.

Нациллĕ танмарлăха, чухăнлăха тата капитализм вăхăтĕнче ĕççыннине тискеррĕн ирĕксĕрленине хăй тӳссе курнă Акоп Акопянăн пурнăçĕ калама çук йывăр, асаплă пулнă. 1904 çулта вăл большевиксен ретне кĕнĕ; вăл хăйĕн юлашки кунĕсемччĕнех пирĕн партин шанчăклă ывăлĕ пулса юлнă.

Армян поэчĕн паллă ятне илнĕ çамрăкăн сăвăсен сборникĕ 1895 çулта пичетленсе тухнă. Тепĕр темиçе çултанах вăл «Марсельеза», «Интернационал» тата ытти революциллĕ юрăсене те армян чĕлхи çине куçарнă.

Поэт тата революционер Акоп Акопян хăйĕн халăхне хĕрĕх çул хушши чĕререн юратса, ăна парăнса, уншăн ĕçлесе ирттернĕ. Çавă вăл ăна çапла калама право панă: «Кĕрешӳ манăн стихийă пулнă, манăн пĕтĕм пурнăç кĕрешӳ пулнă». Вăл хăйĕн литературăри тава тивĕçлĕ пысăк ĕçĕсене пулэ 1923 çулта Грузи тата Армени халăх поэчĕн званине илме тивĕçлĕ пулнă.

Акопянăн 1920 çулта çырнă «Хушса хăварни» («Завещание») сăввинче çакăн пек сăмахсем пур:—«Перо поэтшăн—кĕрешӳре хăватлă мăлатук». Чăнах та Акоп Акопян хăйĕн творчествинче писателĕн хисеплĕ ятне пролетариллĕ революционер ĕçĕпе шайлаштарса пынă. 1905 çулти революци унăн творчествинче питĕ пысăк влияни панă. Вăл çав революцин ăнăçлăхне ĕмĕтленсе юрланă, унăн идейине ĕненсе тăма тата унăн çĕнтерӳне кăкăрпа çĕнсе илме чĕннĕ.

Поэт капитализмлă хулан социальнăй хирĕçĕвĕсене питĕ çивĕччĕн туйнă. Вăл ĕлĕкхи хулара çăткăнсен, пуянсен тата тăранма пĕлмен, ĕмĕтсĕр этемсен влаçĕ пуçпулса тăнине курнă. Çакăнпа пĕрлех вăл çав тискер, тăранма пĕлмен, ĕмĕтсĕр этемсен ырă мар, кама та пулин улталаса пусмăртас, çаратас ĕмĕтпе тулнă шухăш-кăмăлĕсене, правасăрлăхпа эксплоатаци хушшинче тĕрĕслĕхе çиеле кăларма ĕмĕтленсе тăракан хăватлă вăй вĕресе тăнине курнă. Çавăнпа вара Акоп Акопян, пусмăрлăха чĕререн тарăхса, рабочи класс çĕнтерессине пысăккăн шанса юрланă.

Акоп Акопян хăйĕн пĕтĕм пурнăçне рабочи класпа, ĕççынни массисемпе таччăн пĕтĕçтернĕ. Унăн пĕтĕм литературăллă творчестви Максим Горький çывăххăн пулăшса пынипе аталанса пынă.

50 çулхи поэт Октябрьти социализмлă аслă революцие çĕнтерӳпе хаваслăх юррисемпе кĕтсе илнĕ. Вăл çĕнĕ пурнăç строительствин мĕнпур çĕнтерĕвĕсене курса савăннă, çав çĕнтерӳсемшĕн хавхаланса юрланă. Ширак каналĕ çинчен çырнă «Ширканал-большевик» поэмăра вăл халăхăн тĕленмелле пысăк, аслă ĕçĕсене курнă. Совет влаçĕ панă пур çĕнĕ япаласем çинче те вăл халăх творчествин пуян çимĕçне курма, пĕлме пултарнă. Ку тĕлĕшпе вăл хăйĕн «Ширканал-большевик» поэминче çапла çырнă:

Не страшно умереть в тот день,
Не страшно умереть в тот час,
Когда великий Ширканал
Увижу я еще хоть раз.
Я слышал первый гул труда,
Свидетель муки родовой,
Селенья, нивы и сады
Теперь взлелеяны тобой...
Заводов громкие гудки
Меня окликнут, наконец,
Приветствуя свою страну,
Взовьется пламенный багрец.

Поэта большевикла парти, революцин аслă çулпуçĕсем Ленинпа Сталин хăватлăн çуламлантарса хавхалантараççĕ. Поэт çапла калать: Ленин ячĕ, унăн хăватлă ĕçĕсем хĕвел çутти пек, тинĕс шывĕ пек, Маркс çăлтăрăн йăлтăркки пек, аслă Гималай сăрчĕсем пек вилĕмсĕр. Гималай сăрчĕсем те ишĕлме пултараççĕ, çăлтăрсем те сӳнме пултараççĕ, анчах, çĕр çинче этем нихăçан та вилмĕ, Ленин тени вилĕмсĕр, вăл ят ĕмĕр-ĕмĕрех пурăнĕ.

Советлă Арменин чи ватă поэчĕн ĕмĕчĕсем çĕршывăн чи лайăх çыннисем хăйсен кĕрешĕвĕн итогĕсене пĕтĕçтерме, малашнехи çĕнтерӳсен çулне палăртма халăхсен тата партин çулпуçĕсемпе, Сталинпа тĕл пулакан вырăна—Кремльти Двореçăн Аслă залне туртăнаççĕ. Вăл Сталин патне яракан саламсен тăвăллă хаваслăхне итлет. Поэт çапла çырать:

И вверху, среди
Боевых знамен,
Ленин также рад
И улыбку шлет.
Это Сталину
Улыбнулся он.
Клятва Сталина
Нас ведет вперед.

Акоп Акопян хăйĕн литературăллă творчествине ĕççыннисем пусмăрлăхра тискеррĕн асапланнă вăхăтра пуçланă. Вăл хăйĕн хĕрӳ те çуламлă сăмахĕсем урлă ĕççыннисене социализмшăн кĕрешме чĕннĕ, кĕрешӳпе çĕнтерĕве мăнаçлăн ĕмĕтленсе юрланă.

Акоп Акопян хăйĕн тахçантанпах ĕмĕтленнĕ идеалĕсен çĕнтерĕвне курнă. Вăл хăйĕн халăхĕ нациллĕ пусмăртан тата экономикăллă эксплоатацинчен çăлăнса тухнине курнă. Вăл халăхсен тĕрми пулнă патша империнчен пĕртан правăллă Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕ пулса тăнине курнă.

Акоп Акопян хăйĕн пĕтĕм пурнăçне рабочи класс ĕçĕшĕн кĕрешсе ирттернĕ. Вăл 1937 çулта вилнĕ. Унăн пурнăçĕпе творчестви социализмшăн чĕререн парăнса кĕрешессин çутă примерĕ вырăнне пулса юлаççĕ.

В. КИРПОТИН.

КĔСКЕН.

Хальхи вăхăтра Советски районра виçĕ колхозра ача çуратмалли çуртсем ĕçлеççĕ. Кăçал çавăн пек çурт Асламасра та уçăлмалла.

* * *

Сталин ячĕпе тăракан колхозра (Улатăр р.) фермăри вылăхсене шăварас ĕçе çăмăллатма водопровод тунă. Унăн тăршшĕ 200 метр.

* * *

Куславкка районĕнчи «Динамо» колхозра 137 колхозник хăйсен пурнăçне коллективлăн страхланă.

* * *

Госстрах енĕпе кăçал Кумашка ялĕнче (Çĕмĕрле р.) 40 пин тенкĕ тăракан ветлечебница тума палăртнă.

Çĕрулмине çулла лартасси

Иртнĕ çулта пирĕн республикăра, сăнав тăвас майпа, çĕрулмине çуллахи вăхăтра (июньре) 63 гектар çинче лартнă пулнă. Ăна нумай мар çĕр лаптăкĕ çинче Улатăр, Кувакино, Сĕнтĕрвăрри, Чкаловски тата ытти районсенче те лартнă. Анчах пĕлтĕр ку тĕлĕшпе кирлĕ пек сăнавсем тăваймаи, унпа питех интересленмен.

Кăçал çĕрулмине çуллахи вăхăтра республикăри колхозсенче пурĕ 2 пин гектар çинче лартма палăртса хунă. Пуринчен ытла ку ĕçсене Ишлей, Октябрьски, Элĕк, Вăрмар, Çĕрпӳ районĕсенче ытларах туса ирттермелле. Асăннă районсенче 100—120-шер гектар çинче лартмалла.

Çĕрулми вăрлăхне кирлĕ таран хатĕрленĕ ĕнтĕ. Хатĕрленĕ вăрлăхран 3 пин центнерне яровизациленĕ.

Лартасса пуринчен ытла «Лорс» текен сортлă çĕрулми лартмалла, вăл хăвăрт пулса çитет.

Çĕрулми лартмалли ĕçсем июнĕн 15-мĕш хыççăн пуçланаççĕ.

Çурçул планне тултарнă

КУКЕÇ. Çĕньял Уйкас ялсоветĕнчи чăпта çапакан «Араслан» артель çулталăк планне майăн 20-мĕшĕнче 119,6 процент тултарчĕ. Иртнĕ çулпипе танлаштарсан, ĕç тухăçлăхĕ 182,5 процент ӳснĕ.

Я. СОКОЛОВ.

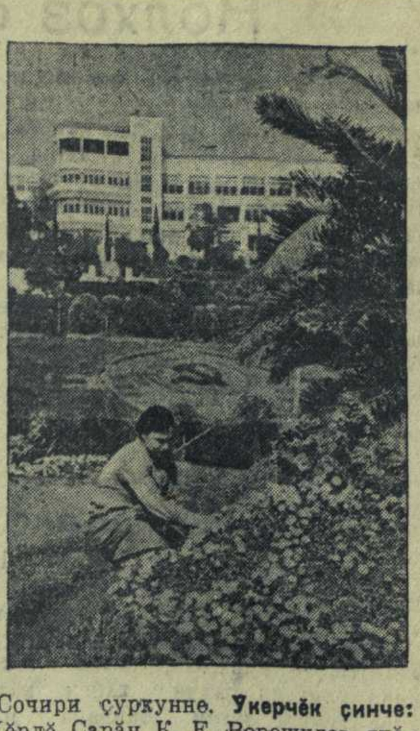

Сочири çуркунне. **Ӳкерчĕк çинче:** Хĕрлĕ Çарăн К. Е. Ворошилов ячĕпе тăракан санаторий паркĕнче.
Ю. Хельмер фото-ӳкерчĕкĕ (ТАСС).

Çĕнĕ КĔНЕКЕСЕМ

М. Ю. Лермонтов. «Сăвăсем». Госиздат ЧАССР, 1941. 88 стр., хакĕ переплетпа 2 т. 75 пус.

Кĕнекене вырăссен аслă поэчĕ Михаил Юрьевич Лермонтов вилнĕренпе 100 çул тултарнă тĕле кăларнă. Ку сборнике пĕтĕмпе 28 сăвă кĕнĕ. Сăвăсене К. В. Иванов, Стихван Шавлы, Иван Ивник, Арс. Орлов, Н. Янгас т. ыт. те куçарнă.

* * *

Митта Петĕрĕ. «Калавсем». Госиздад ЧАССР, 1941. 100 стр., хакĕ переплетпа 2 т. 50 пус.

Ку сборникре автор юлашки çулсенче çырнă калавсем пичетленнĕ.

* * *

«Илемлĕ литература» альманахĕн 5-мĕш кĕнеки пичетленсе тухрĕ. Кĕнекере: С. Шавлын «Çисĕм çисет» (поэма), Е. Эллиевăн «Ломоносов» (калав), Ф. Уярăн «Икĕ калав», А. Медьведевăн «Юлташ йĕрĕпе» (калав), М. Ю. Лермонтовăн «Мцыри» (Иван Ивник куçарнă), Тихăн Петĕркин «Тапрану» (пьеса) т. ыт. произведенисем те пур. Кунсăр пуçне, «Критикăпа библиографи» пайĕ те, малтанхи кĕнекесенче пулнипе танлаштарсан, чылаях пысăк.

Наукăпа тĕпчев институчĕн „Запискисем“

Чăваш чĕлхин, литературин тата историн наукăпа тĕпчев институчĕ «Запискăсем» пичетлесе кăларчĕ. Ку — пĕрремĕш кăларăм. Кĕнекере çак материалсем пичетленнĕ: П. Г. Григорьев — «Чăвашсен 1842 çулти пăлхавĕсем», И. С. Тукташ — «Чăваш фольклорне вĕренесси çинчен», С. П. Горский — «Чăваш чĕлхинчи анализпа синтез туртăмĕсем», Н. Ф. Данилов — «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» чăвашла куçарни çинчен», С. Е. Малов — «Н. И. Ашмарин хисепне», Г. А. Никитин — «Государствăн этнографи музейĕнче чăваш халăхне этнографи енчен вĕренес ĕç мĕнле пыни çинчен». Кĕнекене вырăсла çырнă. Хакĕ 7 тенкĕ те 50 пус.

ПУЛНИ-ИРТНИСЕМ

Çак кунсенче Вăрман Тăван ялĕнчи (Çĕмĕрле р.) И. Г. Леонтьев районри милици уйрăмне пырса: майăн 20-мĕшĕнче Мыслец расъезчĕ патĕнче ун çине тата колхозри счетовод Н. П. Петров çине виçĕ бандит тапăнса, ăшĕнче 1700 тенкĕ укçа пулнă портфеле тата патефона туртса илчĕç, Петрова хăйсемпе пĕрле вăрман ăшне илсе кайрĕç, тесе пĕлтернĕ.

Тĕрĕслесен çакна палăртнă. Леонтьев çине нимĕнле бандитсем те тапăнман тата Петрова никам та вăрман ăшне илсе кайман. Тĕрĕссипе, ку ĕç çапла пулнă: Леонтьев колхозри счетоводпа Петровпа Çĕмĕрлерен лашапа киле таврăннă. Леонтьев аллинче ялсовет председателĕ пулса ĕçлекенĕн аппăшĕн портфелĕ пулнă. Çул çинче вĕсем тăнран кайиччен ĕçсе ӳсĕрĕлнĕ те, урапа çинчен тухса ӳксе, портфеле те, патефона та çухатнă. Ĕç çапла пулнине вĕсем кайран хăйсемех йышăннă.

Çакăн пек суйнăшăн, Леонтьевпа Петрова ответ тыттараççĕ.

Ответлă редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

ЕВРОПĂРИ, АФРИКĂРИ ТАТА АЗИРИ ВĂРÇĂ

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

Англипе Германи хушшинчи фронтра авиаци активлăхĕ палăрать. Ыран майăн 28-мĕш тенĕ чух çĕрле, тенĕ Германи командованийĕн сводкинче, Германи авиацийĕ кăнтăр-хĕвеланăç тата кăнтăр çыранĕсем çинчи портсен сооруженийĕсем çине пырса тапăннă. Германин тинĕсри хĕçпăшаллă вăйĕсен ĕçĕсем пулса пынă. Англин груз турттармалли икĕ суднине путарни çинчен пĕлтереççĕ.

Майăн 27-мĕшĕнче, тесе пĕлтерет Рейтер агентстви, Англи бомбардировщикĕсем Ланнионри (Бретань) аэродромĕ çине пырса тапăннă. Англин ытти самолечĕсем Германин Голланди çыранĕ çывăхĕнче тата Бискайски заливĕнче пулнă суднисем çине пырса тапăннă.

Ыран майăн 28-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи авиацийĕ Кельнри промышленность объекчĕсем çине пырса тапăннă. Англи самолечĕсен пысăк мар соединенийĕсем çавăн пекех тата Булоньри доксем çине тата Германин Кан çывăхĕнчи аэродромĕ çине пырса тапăннă. Юнайтед пресс агентствин Оттаварн корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Канада сывлăш-çар вăйĕсен командованийĕ кăларнă коммюникере çапла каланă: Канадăн Германи линкорне «Бисмарка» шыранă çĕре хутшăннă самолечĕсем хальхи вăхăтра Германин «Принц Евгений» ятлă крейсерне шыраççĕ.

* * *

Вăтаçĕр тинĕсĕн бассейнĕнчи вăрçă ĕçĕсем ытларах та ытларах сарăлса пыраççĕ. Кунти çапăçусене икĕ енчен те çĕр çинчи войскăсем, сывлăшри тата тинĕсри вăйсем хутшăннă. Крит утравĕ çинче 9 кун хушши ĕнтĕ хаяр кĕрешӳ пырать.

Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, хаяр çапăçусем хыççăн Германи войскисем утравăн хĕвеланăç пайĕнче вырнаçса тăракан Кания хулине туртса илнĕ. Хальхи вăхăтра Кания патĕнчен хĕвелтухăç енче, Суда бухти патĕнчен кăнтăр енче çапăçусем пыраççĕ. Германи авиацийĕ, тенĕ малалла сводкăра, англичансен опорлă пункчĕсемпе пĕр çĕре пухăннă войскисем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Англи самолечĕсем, тесе пĕлтерет Рейтер агентстви, Малеми аэродромĕ çине бомбăсем пырса пăрахнă, Германин çĕр çинче ларакан транспорт самолечĕсене нумай пĕтерсе тăкнă. Çавăн пекех ытти аэродромсем çине те пырса тапăннă.

Юнайтед пресс агентствин Александрири корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Англи флочĕ Крит утравĕ çине Германи подкрепленийĕсене илсе пыма хăтланакан кашни суднăна пекех пĕтере-пĕтере тăкать. Кас тĕттĕмĕ килнĕ хыççăн Англи карапĕсем нимĕçсен утрав çине самолетсем çинчен анса юлма хăтланакан десанчĕсем çине персе тăраççĕ. Германи авиацийĕ вара Англи карапĕсем çине пыра-пыра тапăнать. Крит утравĕнчен кăнтăр енче, тенĕ Германи сводкинче, Германи бомбардировщикĕсем Англи крейсерĕпе эсминецне путарнă, Суда бухтинче Англин суту-илӳ тумалли 4 пароходне путарнă.

Юлашки вăхăтра Вăтаçĕр тинĕсĕнче сарăлса пыракан вăрçă ĕçĕсене Англи подводнăй лодкисем хутшăнма пуçланă. Çак лодкăсем, Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Италин Ливине войскăсемпе боеприпассем турттарса пыракан темиçе суднине путарнă.

Çурçĕр Африкăра ытларах активлă вăрçă ĕçĕсем Соллум районĕнче сарăлса пыраççĕ. Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Германипе Итали войскисем Соллум патĕнчен кăнтăр-хĕвелтухăç енчи Хальфайа пароходне хăйсен аллине çавăрса илнĕ. Англи командованийĕ кăларнă коммюникере каланă тăрăх, Соллум районĕнче Германипе Италин пысăк мар чаçĕсем Египет чикки урлă татах тепĕр хут каçнă, хĕвеланăç еннелле темиçе миля чухлĕ малалла кайнă. Хальхи вăхăтра Англин малти чаçĕсем каялла чакса пыраççĕ-ха, анчах та нимĕçсемпе итальянецсене малалла хăвăрт кайма чăрмантарса тăраççĕ. Рейтер агентствин ятарласа кайнă корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: хальхи вăхăтра 60 километр тăршшĕ фронтра çапăçусем пыраççĕ. Соллум патĕнчен кăнтăр енче англичансем Германипе Итали чаçĕсен наступленине чарса лартнă. Германи атаки, тет малалла корреспондент, пĕтĕм Египета хирĕç наступлени пуçланине пĕлтермест пулас. Рейтер агентствин Каирти корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, хăйсен наступленийĕпе нимĕçсен ту прохочĕ патĕнчи паха позицисене англичансем те туртса илме тăрăшаççĕ пулас, унти позицисем тăтăшах туха-туха тапăнма лайăх вырăн пулса тăраççĕ. Нимĕçсем халĕ малтанхи пек çыранри айлăмлă вырăнпа мар, сăртлă вырăнсемпе наступлени туса пыраççĕ.

Хĕвелтухăç Африкăра, Абиссинире, Галла-Сидамо облаçĕнче тата Амхарта (Çурçĕр-Хĕвеланăç Абиссинире) Италин хăшпĕр чаçĕсем англичансене хирĕç кĕрешеççĕ. Англин Сывăхри Хĕвелтухăçĕнчи вăйĕсен командованийĕ кăларнă коммюникере каланă тăрăх, кӳлĕсен районĕнче Англин имперски войскисем çак района Итали чаçĕсенчен тасатас тĕлĕшпе пуçланă операцисене туса пĕтереççĕ. Абиссинири фронтăн ытти секторĕсенче вăйлă çумăрсем çунине пула вăрçă операцийĕсем вăхăтлăха чарăннă.

Итали командованийĕн сводкинче çапла каланă: Галла Сидамо облаçĕн çурçĕр пайĕнче Итали войскисем англичансен атакине сирсе янă. Ахмар облаçĕнче итальянецсен англичансем тахçанах хупăрласа илнĕ гарнизон пур, англичансем çак гарнизона парăнма сĕннĕ, анчах та гарнизон вăл сĕнĕве йышăнман.

* * *

Иракри вăрçă ĕçĕсем, халиччен пекех, Басра районĕнче тата Рутбăпа Рамади хушшинче сарăлса пыраççĕ. Ирак командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Маакквилпа Шайба патĕнчен çурçĕр енче (Басра районĕнче) Ирак войскисем англичансен çар лагерĕ çине пырса тапăннă. Рутбăпа Рамади хушшинче Англи войскисемпе Ирак бронечаçĕсем хушшинче çапăçу пулса иртнĕ. Хаббани районĕнче вăрçă ĕçĕсене сарса пыма йывăр, мĕншĕн тесен унта шыв илнĕ. Гавас—ОФИ агентствин Багдадри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Евфрат юханшывĕ малаллах тулса пырать. Хаббанири аэродрома шыв хупăрласа илнĕ, аэродром шыв айне пулас хăрушлăх пур. Англи авиацийĕ Мосулри аэродром çине бомбăсем пырса пăрахнă. Кунсăр пуçне, Иракри, уйрăмах çĕршывăн çурçĕр пайĕнчи чылай районсем çине, çавăн пекех тата Рашид лагерĕ çине те бомбăсем пырса пăрахнă. Ирак авиацийĕ Хаббанипе Синелдебан çине пырса тапăннă.

Майăн 28-мĕш. (ТАСС).

КАЗАНСКИЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ
имени М. Горького
ОБ'ЯВЛЯЕТ ПРИЕМ СТУДЕНТОВ НА I КУРС 1941—1942 УЧЕБНОГО ГОДА.

Институт готовит агрономов-полеводов высшей квалификации, получающих знания по всем отраслям сельского хозяйства.

Срок обучения в институте—4 года 10 месяцев.

Учебным планом предусмотрено прохождение следующих основных специальных дисциплин, определяющих профиль агронома: растениеводство, селекция и семеноводство, плодоовощеводство, тракторы, автомашины и сельскохозяйственные машины, экономика, организация соц. сельхоз. производства, почвоведение, общее земледелие, агрохимия, энтомология и фитопатология, физиология растений, микробиология, ботаника, дарвинизм, животноводство.

ИЗ ПОЛИТИЧЕСКИХ: марксизм-ленинизм, политэкономия.

ИЗ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ: высшая математика, физика, химия неорганическая и органическая, иностранный язык.

В институт принимаются лица в возрасте от 17 до 35 лет, имеющие законченное среднее образование: десятилетку, рабфак, техникум и среднюю школу взрослых.

Поступающие в институт сдают испытания: по химии, физике, русскому языку и литературе. Отличники принимаются без испытаний.

Принятые в институт обеспечиваются общежитием. При институте имеются столовая и буфет.

Заявления принимаются с 1 июня по 31 июля, приемные испытания с 1 по 20 августа. К заявлению прилагаются: свидетельство об окончании среднего учебного заведения (в подлиннике), автобиография и три фотокарточки. Паспорт и военный билет предъявляются по приезде на испытания.

АДРЕС для справок и подачи заявлений: гор Казань, ТАССР, ул. Карла Маркса, д. № 65, директору сельхозинститута. Телефон № 34-71, № 90 и № 30-21.

4—2
ДИРЕКЦИЯ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин — 0—23.

НТ 3121.
Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 260. Ф. б. 58×84 п. л.